

KİŞİSEL VERİ KORUMA HUKUKUNUN KİŞİLİK HAKKININ KORUNMASI ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

*Evaluation of Personal Data Protection Law
Within the Frame of Personal Right Protection*

Rabia ÖZKAN*

Öz

Kişisel verilerin korunması hukuku, son elli yılda dünyada, son yirmi yılda da Türkiye’de önemli gelişmeler olduğu bir alandır. Bu gelişmeler, enformasyon çağının getirdiği büyük dönüşümlerin etkisi ile yoğunlaşmakta ve ülkeler kişisel verilerin korunması için hukuki mekanizmaların etkinliğini artırmaya çalışmaktadır. Hukuki düzenlemeleri etkileyen temel hususlardan biri ise kişisel verilerin hukuki nitelendirmesindeki farklılıklardır. Bu nitelendirme farklılıkları temellerini ülkelerin sosyal, tarihî, hukukî tecrübelerinde bulur. Bu farklılıkların önemi kişisel veri koruma hukukunun ana çerçevesinin

* İstanbul Üniversitesi Özel Hukuk Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Helal Finans Araştırmaları Derneği (HEFİAD), rbaozkn@outlook.com, ORCID: 0000-0002-6419-8429.

Makale Gönderim Tarihi/Received: 05.07.2021.

Makale Kabul Tarihi/Accepted: 23.11.2021.

Atıf/Citation: Özkan, Rabia. “Kişisel Veri Koruma Hukukunun Kişilik Hakkının Korunması Çerçevesinde Değerlendirilmesi.” *ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi* 3, no. 2 (2021): 675-733.

“Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License ile lisanslanmıştır. / This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.”

belirlenmesi bakımından ortaya çıkar. Kişisel verilerin ekonomik yanına ağırlık veren görüşler olduğu gibi korumanın temelini insan hakları üzerinden olması gerektiğini savunan görüşler de mevcuttur. Bu makalede bu görüşlerin temel hareket noktaları karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Bu farklılıkların açıkça anlaşılması için farklı hukuk sistemlerinde verilmiş ve bu sistemlerin benimsediği farklı hukuki korumaların daha açık anlaşılması için bazı yargı kararları ele alınmıştır. Kişiliğe ve insana bağlı değerlerin kişilik hakkı çerçevesine girebileceği düşüncesinden hareketle kişisel verilerin korunmasının temeli kişilik hakkının korunması ile birlikte değerlendirilmiş ve Türk Medeni Kanunu'nda kişiliği koruyan hükümler ile kişisel verilerin korunması mevzuatı arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Bu ilişkiye dair değerlendirmeler hukuka uygunluk sebepleri ile kişiliği koruyucu davalar bakımından ele alınmış, bu hususların kişisel verilerin korunması hukukunda karşılık geldiği düzenlemeler tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, Kişilik Hakkı, Özel Hayat, Hukuka Uygunluk Sebepleri, Veri Sahibinin Rızası, Kişiliğin Korunması.

Abstract

Personal data protection law is an area where there have been significant developments in the world in the last fifty years and in Turkey in the last two decades. These developments are intensified by the great transformations brought by the information age, and governments try to strengthen the efficiency of legal mechanisms in personal data protection law. The differences in legal definition of personal data have an effect on legal regulations. These definition differences are fundamentally found in the social, historical and legal experiences of countries. These differences matter in terms of determining the main framework of personal data protection law. There are considerations that focus on economic aspect of

personal data, as well as there are opinions arguing that the basis of protection should be through human rights. In this article, the main points of these views were presented comparatively. In order to clarify the differences, some judicial decision made in different legal systems have been addressed. Based on the idea that personality and human values can fall within the framework of personality rights in terms of civil law, the basis of the protection of personal data was evaluated together with the protection of the right of personality. The relationship between provisions protecting personality in the Turkish Civil Code and the legislation on the protection of personal data was revealed. Assessments of this relationship were considered in terms of justification grounds in TCC and actions for protection of personality. It has been determined the regulations in which these issues correspond to the law on the protection of personal data.

Keywords: Personal Data, Personal Rights, , Privacy, Justification Grounds, Consent of the Data Owner, Protection of Personality.

GİRİŞ

Bir Alman filmi olan “Başkalarının Hayatı”¹ İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman devletinin gözlem mekanizmalarının hem toplum hem bireyin üzerinde oluşturduğu aşınmaların bir sunumu niteliğindedir. Hâlbuki film kurgu olmaktan uzak, günümüzde burun buruna gelinen bir tehdidi tarihsel bağlamda sunmakta ve filmografik öğelerle zenginleştirmektedir. 2013 yılında ise Amerika Ulusal Güvenlik Kurumunda bilgisayar uzmanı olan Snowden, film karakterinin yaşadıklarının benzerini gerçek hayatta tecrübe etmiş ve Amerika hükümetinin

¹ “Das Leben der Anderen.” Film ile bilgiler için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.imdb.com/title/tt0405094/>.

yaptığı dinlemeleri ifşa ederek Rusya'ya iltica etmişti.² Devletlerin kişileri dinlediği bir gözetim toplumunda, ulusal çıkarlar başlığı altında vatandaşlara kurulan gizli tahakküm, çoğu kişice bilinen ve örtülü şekilde kabul edilen bir gerçek haline gelmiştir. Ancak insanların bireysel hayatlarının kapsamı yalnızca devletin kontrol maksatlı izlemesinin ötesinde bir anlam ifade eder. Bireysel bilgiler ve insanlar adına toplanan kişisel veriler enformasyon çağının en önemli ürünü ve güç faktörü haline gelmeye başlamıştır.³ Ekonomik bağlamda kişiye ait verilerin değerinin bu denli anlam farklılaşması, kişisel verilerin korunmasının taşıdığı önemi açık bir şekilde ortaya çıkarır.

Bununla birlikte korumanın sınırlarının neler olacağı, kişisel verileri korurken onlara yüklediğimiz hukuki nitelik ile yakından ilişkilidir. Kişisel verileri değerlendirdiğimiz ana çerçeveye göre sağlayacağımız koruma da anlam değiştirecektir. Öyleyse ülkelerin kişisel veri düzenlemelerinde tarihî, sosyolojik, hukukî yaklaşımlarının farklı olması kaçınılmazdır. Örneğin yukarıda bahsi geçen iki ülkenin, Amerika ve Almanya'nın, tecrübeleri birbirinden çok farklıdır; dolayısıyla kişisel verilere yükledikleri anlam ve sağladıkları koruma da farklı yönlerde seyretmektedir. Ancak birtakım hususlarda kaçınılmaz olarak benzer noktalar üzerinden değerlendirmeler yapıldığı da görülmektedir. Bu makalede öncelikle kişisel verilerin hukuki nitelendirmesine ilişkin muhtelif görüşler değerlendirmeye alınacaktır. Ardından kişisel verilerin hukuki

² Edward Snowden'a ilişkin haber için bkz. <https://www.theguardian.com/world/2013/jun/09/edward-snowden-nsa-whistleblower-surveillance>; Snowden'in hikayesini anlatan film için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.imdb.com/title/tt3774114/>.

³ Verilerin yeni çağın petrolü olduğuna dair değerlendirme için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data>.

nitelendirmelerine dair farklı hukuki yaklaşımları benimsemiş bazı yargı kararları münferit ve karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Bu hukuki yaklaşımların sağladığı hukuki korumaların çerçevesi mahkeme kararları vasıtası ile sunulmaya çalışılacaktır. Son olarak kişisel verilerin korunması mevzuatının medeni hukukta karşılık bulduğu hususlar değerlendirilecek, hukuka uygunluk sebepleri ve koruma yolları bakımından benzerlik ve farklılık taşıdığı noktalar açıklanacaktır.

I. Kişisel Verinin Hukuki Niteliği

A. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuki nitelendirmeye geçilmeden önce kişisel veri kavramı ile ifade edilmek istenenin açık bir şekilde ortaya konulması gerekir. Kişisel veri kavramının tanımlanması, bu kavramın kapsamının belirlenmesi bakımından önemlidir. Öncelikle kişisel verilere ilişkin hukuki düzenlemelerde ortak bir tanım oluşturulmuş belirtilebilir. Avrupa Konseyi'nin kişisel veri korunması hususunda ilk düzenlemesi olan 96/45 sayılı Direktifte doğrudan bir tanım karşımıza çıkmamaktadır. Ancak Konsey'in düzenlediği ve şu an uluslararası bağlamda en kapsamlı düzenleme olan Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nde⁴ kişisel veri "*tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*"⁵ olarak tanımlanmıştır. Yine Türk hukukunda da bu tanıma çok paralel bir nitelendirme yapılmış ve Kişisel

⁴ GDPR Türkçe ve İngilizce tam metin için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://gdpr-info.eu/> ve <https://www.kisiselverilerinkorunmasi.org/wp-content/uploads/2017/09/GDPR-T%C3%BCrk%C3%A7e-%C3%87eviri-AB-Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf>.

⁵ GDPR m.4 f.1: "'personal data' means any information relating to an identified or identifiable natural person".

Verilerin Korunması Kanunu (KVKK)⁶ m. 3/b. d’de kişisel verinin “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi” ifade ettiği hüküm altına alınmıştır. Bu tanımlarda başlıca dikkat çeken husus kişisel verilerin “gerçek kişilere” ait olduğu üzerinedir. Zira KVKK’nın koruma altına aldığı menfaat gerçek kişilere aittir. Tüzel kişiler veri korunması bağlamında ilgili kişi statüsü de elde edememektedir.⁷ Yine bu tanımlarda önemli olan husus, bilgiler arasında herhangi bir ayırım yapılmadığı ve “her türlü bilginin” kişisel veri olarak değerlendirilebileceğidir.⁸

Kişisel kaygılar, sermaye çıkarları ve kamu otoritesi politikalarının karşılaşma alanı⁹ olarak kişisel veriler, her ne kadar ortak bir şekilde tanımlansa da ülkeden ülkeye değişen bir

⁶ RG. 24.03.2016, S. 6698.

⁷ Hüseyin Can Aksoy, *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması* (Ankara: Çakmak Yayınevi, 2010), 18; *Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu* (Ankara: KVKK Yayınları, 2018), 21, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2f-e0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf>; Bir görüşe göre tüzel kişilerin verileri ile gerçek kişilerin verilerine ulaşmak imkan dahilinde ise bu durumda tüzel kişinin o verileri de koruma kapsamına alınmalıdır. Bu görüş için bkz. Nilgün Başalp, *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2004), 35.

⁸ Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması* 13; Veriye bir anlam yüklenemediği takdirde bilgi ifade edecektir; bu bağlamda bilgi üst başlık olarak kullanılmaktadır. Bu ayrımlara ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Furkan Güven Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 39-40; Elif Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2018), 9-10.

⁹ Hüseyin Can Aksoy, "The Right to Personality and Its Different Manifestations As The Core of Personal Data", *Ankara Law Review*, 5, no.2, (2008): 236, <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/42809/1/6911.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

hukuki nitelendirme ile karşı karşıyadır.¹⁰ Bir taraftan bireylerin özerkliklerini kullanarak kendi kişisel verileri üzerinde hâkimiyet kurma talepleri; diğer yandan veri işleyicilerinin (devletler, firmalar vb.) veriye ücretsiz erişim ve kendi çıkarları için kullanma amaçları çatışmaktadır.¹¹ Bu çatışmaya getirilen çözümde dengenin sağlanması için hangi çıkara ağırlık verildiği, kişisel verilerin özünde yatan hakkın belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır.

Anglo-Amerikan hukuk sistemleri, bireysel özgürlüklere, kişilerin otonomilerini kurmalarına ve serbest piyasa ekonomisine verdikleri büyük önemden ötürü kişisel verilere daha çok ekonomik ve teknolojik değerler olarak bakmaktadır. Bunun yanında Kıta Avrupası'nda genel eğilim, kişisel verilerin insan hakkı bağlamında korunması gereken değerler olduğu yönündedir.¹² Bu iki yaklaşımdaki farklılığın sebebi özellikle iki ülkenin tarihi tecrübelerindeki farklılıklarla ilişkilendirilmiştir. Özellikle Avrupa tarihinde vuku bulan Nazi olayları gibi devletin kişisel verilere erişiminin oluşturduğu tehlikeler, Avrupa'da bireyin korunmasını önceleyen politikaların artmasına sebep olmuştur.¹³ Ancak belirtmek gerekir ki kişisel

¹⁰ Serpil Karlıdağ, "Ekonomi Politik Açısından Kişisel Verilerin Korunması," *Amme İdaresi Dergisi* 47, no.1 (2013): 128, <https://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=6e4524c2-8590-4b76-aaf3-f18eb9512aa7%40sessionmgr102>.

¹¹ Aksoy, "The Right to Personality," 236.

¹² Şehriban İpek Aşıkoğlu, *Avrupa Birliği, Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri* (İstanbul: On İki Levha, 2018), 25; Aksoy, "The Right of Personality," 236; Pamela Samuelson, "Privacy As Intellectual Property?" *Stanford Law Review* (2000): 1143, <https://www.jstor.org/stable/pdf/1229511.pdf>.

¹³ Samuelson, "Privacy," 1143; Scott Rempell, "Privacy, Personal Data and Subject Access Rights in the European Data Directive and Implementing UK Statute: Durant v. Financial Services Authority as a Paradigm of Data Protection Nuances and Emerging Dilemmas," *Florida Journal of International*

veriler, “herhangi bir bilgi” ifadesi ile ucu açık ve geniş kapsamlı bir alanı ifade ettiğinden iki görüşün de kabul edilebilir yanları mevcuttur.¹⁴

B. Ekonomik Değer Yaklaşımı

Kişisel verilere ilişkin ana yaklaşımlardan ilki ekonomik değer yaklaşımıdır. Bu görüş, kişisel verileri korunması gereken bir değerden ziyade piyasa ekonomisinde akışı sağlanabilecek bir “ürün” olarak değerlendirmektedir.¹⁵ Ekonomik değer yaklaşımı görüşü temellerini Anglo-Amerikan hukuk sisteminin dayandığı serbest piyasa ve özel mülkiyet fikirlerinden almaktadır.¹⁶ Bu yaklaşımı diğer yaklaşımdan

Law 18, no. 3 (2006): 814, https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/fjil18&id=821&men_tab=srchresults; Lucas Bergkamp, "EU Data Protection Policy: The Privacy Fallacy: Adverse Effects Of Europe's Data Protection Policy in an Information-driven Economy," *Computer Law & Security Review* 18, no.1 (2002): 32, <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0267364902001061?token=3568C52355A47EE0EF0058BE7E5052D831E48A9328DB9256E098C69867325B5E6C2ADBA7DA955EC1351A0F9EDD0EF31E&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210501194203>.

¹⁴ Sinan Sami Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukukî Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış," *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, no. 2 (2020): 22, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kvkd/issue/55487/726372>.

¹⁵ Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, 57; Samuelson, "Privacy," 1143; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 55; Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 22; Corien Prins, "When Personal Data, Behavior and Virtual Identities Become a Commodity: Would a Property Rights Approach Matter," *A Journal of Law, Technology and Society* 3, no. 4 (2006): 274, https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/scripted3&div=32&g_sent=1&casa_token.

¹⁶ Kenneth C. Laudon, "Markets and Privacy," *Communication of ACM* 39, no.9 (1996): 93, <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/234215.234476>; Corien Prins, "Property and Privacy: European Perspectives and the Commodification of

ayıran temel husus kişisel verileri ait olduğu kişiden bağımsızlaştırması ve meta olarak ele almasıdır. Kişisel veriler, kişiye ait bir değer olarak değil; “iktisadî bir değer” olarak ticarî işlemlerde kişilerin özgür iradeleri ile üzerinde hâkimiyet sağlayabilecekleri bir “şey” olarak değerlendirilmektedir. Bu yaklaşımı savunanlar, kişisel veriyi “mülkiyet hakkı” veya “fikrî mülkiyet hakkı” olarak farklı iki hak kapsamına alarak koruma çerçevesini belirlemektedirler.

1. Mülkiyet Hakkı Yaklaşımı

İktisadî bir değer olarak kişilerin kişisel verileri üzerinde tam hâkimiyet kurabilmelerini amaçlayan mülkiyet hakkı yaklaşımı, kişisel veriler üzerinde bireylerin mülkiyet hakkı olduğunu iddia etmektedir.¹⁷ Burada ifade edilen mülkiyet hakkı, eşya hukuku anlamında olup kişi, kişisel verileri üzerinde kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkilerine sahiptir.¹⁸ Bu görüşü savunan yazarlar, bireylerin verileri üzerindeki otonomilerine önem vererek kişilerin serbest piyasa

our Identity” *Information Law Series* 16 (2006): 224, <https://www.recht.nl/doc/10.Prins.pdf>.

¹⁷ Nadezda Purtova, "Property in Personal Data: A European Perspective on the Instrumentalist Theory of Propertisation," *European Journal of Legal Studies* 2, no. 3 (2010): 194, https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/ejls2&id=750&men_tab=srchresults.

¹⁸ Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 22; Prins, "Property Rights Approach," 271; Lawrence Lessig, "Privacy As Property" *Social Research: An International Quarterly* 69, no.1 (2006): 247, <https://www.proquest.com/docview/209668947?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>; Paul Sholtz, "Transaction Costs and the Social Cost of Online Privacy," *First Monday*, 6, no. 5 (2001), <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/download/859/768?inline=1>.

koşullarında kendi verileri üzerinde özgür iradeleri ile işlem¹⁹ yapmaları fikrine öncelik vermektedir.²⁰ Bu görüşe göre veri sahiplerinin verileri üzerinde sağlamış oldukları hâkimiyet, veri pazarındaki dolaşımında rekabeti ve adil işleyişi artıracaktır. Bilginin ekonomik değerinin yükseldiği çağımızda, kişilere mülkiyet hakkı kapsamında tanınacak tam hâkimiyetin hem özel hayatın²¹ korunması açısından hem de elde edilecek faydanın artırılması açısından kişilere ekonomik kaynak oluşturduğu düşüncesi bu görüşün ana hareket noktasıdır.²²

Kişisel verilerin kişinin mülkiyet hakkı kapsamında olduğu görüşü kabul edilirse kişilerin bir ihlâl durumunda doğrudan doğruya koruma²³ sağlayabilme imkânları söz konusu olacaktır. Mülkiyeti korumak amacıyla açacakları davalar ile haklarına yapılan müdahaleleri ayrı bir koruma mekanizmasına ihtiyaç duymaksızın kendileri önleyebileceklerdir. Ancak burada veri sahiplerinin açacakları davaların eşya hukuku bağlamında mülkiyet ihlâlinde açılacak davalar olduğu dikkate alındığında görüşün en güçlü savunusunun zayıf yanı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, malikin haksız el atmalara karşı açabileceği “elatmanın önlenmesi” ve “istihkak” davalarının (TMK m.683) ya da “taşınır davasının” (TMK m.989) mahiyetleri

¹⁹ Prins, “Property Rights Approach,” 270; Lessig, “Privacy As Property,” 247; Sholtz, “Online Privacy,”

²⁰ Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, 65-66.

²¹ Araştırmanın bir kısıtı olarak belirtmek gerekir ki yabancı kaynaklarda kullanılan “privacy” kavramının Türk hukukunda ve doktrininde karşılığı konusunda farklı değerlendirmeler mevcuttur. Biz yazımızda “privacy” tabirini AİHS ile de bağlantılı ve daha kapsayıcı olacağı düşüncesi ile özel hayat olarak kullanacağız. Benzer açıklamalar için bkz. Küzeci, *Kişisel Verilerin Korunması*, 14-15.

²² Bergkamp, “EU Data Protection,” 34 -35.

²³ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Eşya Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016), 18; Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2017), 3.

kişisel verilerin mülkiyeti kapsamında nasıl değerlendirileceği belirsizdir.²⁴ Ayrıca bu davaların korumayı hedeflediği değerler malvarlığı değerleri üzerinde odaklanmaktadır; ancak kişisel verilerin ihlâlinde kişilik değerlerinin zarar görmesi de kaçınılmazdır. Dolayısıyla mülkiyet hakkının korumayı amaçladığı menfaat ile kişisel verilerin korunması hukukunun koruduğu menfaatlerin tam anlamıyla örtüşmedi söylenebilir. Ticarî perspektiften bakan mülkiyet hakkı görüşünün kapsayıcı bir koruma getirmemektedir. Ayrıca kişisel verilerden bazılarının (dini inanç, cinsel yönelim vb.) mülkiyet hakkına konu olacak feragat etme, tasarrufta bulunma işlemlerine konu olamayacak olması da ayrıca değerlendirilmelidir.²⁵

Bununla beraber kişilere tam hâkimiyet sağlanmasından hareketle savunulan, verilerin oluşturacağı serbest pazar fikrinin de gerçekçi olmadığı; üstelik verilerin kullanımında, kişilerle her defasında üzerinde anlaşılmış ve hâkimiyetin devredildiği hukuki işlemlerin yapılmasının pazarın akışına zarar verdiği ve şirketlere büyük külfet oluşturduğu iddiaları ile de mülkiyet hakkı yaklaşımı eleştirilmektedir.²⁶

²⁴ Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 23-24.

²⁵ Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 23; Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, 64; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 57.

²⁶ Samuelson, "Privacy," 1132; Paul M. Schwartz, "Property, Privacy, and Personal Data," *Harvard Law Review* 117, no. 7 (May 2004): 2059, https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hlr117&div=91&g_sent=1&casa_token=&collection=journals; Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 23; Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, 65; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 57; Steven A. Bibas, "A Contractual Approach to Data Privacy," *Harvard Journal of Law & Public Policy* 17, no. 2 (1994): 606, https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hjlpp17&div=40&g_sent=1&casa_token=

2. Fikrî Mülkiyet Hakkı Yaklaşımı

Enformasyonel ekonominin öneminden hareketle verilere iktisadî değer yükleyen bir diğer görüş, kişisel verilerin taşıdıkları ekonomik değer ile kurdukları paralellikler neticesinde kişisel verileri fikrî mülkiyet hakkı olarak değerlendirmektedir. Verilerin çok boyutluluğunu²⁷ dikkate alan bu görüş, kişisel verilerin mülkiyet hakkı olarak değerlendirilemeyeceğini ve farklı bir hukuki nitelendirmeye ihtiyaç duyulduğunu ifade etmektedir. Fikrî mülkiyet hakları ile korunmak istenen hususların, özel hayata dair korunması beklenen hususlarla yakından ilişkisi olduğunu belirten yazarlar, kişisel veri korunmasında da telif hakkı benzeri bir hukuki korumanın oluşturulması gerektiğini belirtmektedirler.²⁸ Neticede iki koruma mekanizmasında da korunan “şeyin” bir fiziki karşılığının olmaması ve bireyin üzerinde doğrudan kontrol kurmadığı “şeylerden” bahsedilmesi bu fikri destekler niteliktedir. Nitekim fikrî mülkiyet yaklaşımı ile sağlanmak istenen, kişinin verileri üzerinde “hukuki kontrol” mekanizmalarına sahip olmasıdır.

Yapılan açıklamalarla birlikte belirtmek gerekir ki fikrî mülkiyet hukukunda korunmak istenen menfaat ile kişisel verilerin korunmasındaki menfaatin tam anlamıyla örtüştüğünü söylemek zordur.²⁹ Öyle ki fikrî mülkiyet hukukunda kişinin

²⁷ Samuelson, “Privacy,” 1172. Samuelson sözleşmesel yaklaşım içerisinde kişisel verilerin korunmasının avantajlarından bahsederken kişisel verilerin hem sosyal hem bireysel hem işlemsel yönünün bulunduğu altını çizer. Zaman içerisinde kişisel verilere ilişkin anlayışımızın değişim gösterebilme ihtimalini de yine bu boyutların birbirlerine karşı ağır basmaları olarak değerlendirir.

²⁸ Samuelson, “Privacy,” 1172; Prins, “Property Rights Approach,” 279-280.

²⁹ Samuelson, “Privacy,” 1172; Prins, “Property Rights Approach,” 296; Sholtz, “Online Privacy,”; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 58.

zihinsel ve iradî emeğinin sonucu eserden³⁰ söz ederken kişisel veriye sahip olmak için sadece kişiye ait olmaktan bahsetmek yeterli olacaktır.³¹ Söz konusu kişisel veri olduğundan bir üründen bahsedemeyecek ve koruma altına aldığımız menfaatlerin birbiriyle ilişkili olmadığı görülebilecektir.³² Bununla birlikte mülkiyet hakkı yaklaşımına getirilen eleştirilerin birçoğu fikrî mülkiyet yaklaşımına da getirilmiştir.³³

Kişisel verilerin hukukî mahiyetine ilişkin ekonomik değerlendirmeler, korunmaya çalışılan menfaatlerin örtüşmemesi ve sağlamış oldukları koruma mekanizmalarının kapsayıcı olmaması sebebiyle eleştirilmiştir. Her ne kadar kişiye kendi verisi üzerinde doğrudan yetki sağlamayı amaçlayan görüşler³⁴ olsa da bu yetkinin sağlayacağı korumanın yeterli olmayacağı kabul edilmiştir. Kişisel veri ile kişinin birbirinden ayrı iki unsur olarak değerlendirilmesi, kişisel verilerin ait olduğu kişiyle olan ilişkisini göz ardı etmekte veya

³⁰ Ünal Tekinalp, *Fikrî Mülkiyet Hukuku* (İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2012), 5; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2019), 19.

³¹ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 58; Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 24; Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, 66; Samuelson, "Privacy," 1140; Prins, "Property Rights Approach," 296.

³² Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 58; Samuelson, "Privacy" 1141; Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 24; Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, 66.

³³ Küzeci, *Kişisel Veri*, 66; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 58.

³⁴ Ann Bartow, "Our Date, Ourselves: Privacy, Propertization and Gender" *University of San Francisco Law Review*, 34 (1999), 685 ve 687, https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/usflr34&div=30&g_sent=1&casa_token. (çevrimiçi, e.t.: 20.9.2021); Lessig, "Privacy As Property" 247; Sholtz, "Online Privacy".

önemsizleştirmektedir.³⁵ Ancak kişisel veriler, veri sahiplerine hem maddi hem de manevi olarak bağlıdır. Dolayısıyla kişisel verilerin korunmasının ana çerçevesinin belirlenmesinde kişinin ve kişiliğin korunması göz önüne alınmak zorundadır. Yine belirtmek gerekir ki ekonomik hak yaklaşımının en belirgin temsilcisi olarak değerlendirebileceğimiz ABD’de dahi iktisadî öneminden ziyade insan hakkı olması sebebiyle veri koruma politikaları takip edilmeye başlanmıştır.³⁶ Bu husus ise kişisel verilerin salt ekonomik değer ötesinde taşıdıkları anlamı açıkça ortaya koymaktadır.

C. İnsanî ve Sosyal Değer Yaklaşımı

Kişisel verilerin sahip olduğu iktisadî değer yadsınamaz bir gerçektir. Ancak kişisel verilerin sadece bu boyutuna odaklanmak yukarıda belirttiğimiz gibi dar bağlamda bir koruyuculuğa sebep olmakta ve kişisel verilerin yakından ilişkili olduğu “insan onuru” ve “insan hakları” gibi hususlarda müphemliğe yol açmaktadır. Gerçekten kişisel verilere ilişkin düzenlemelerin tarihî gelişimine bakıldığında insan hakları doktrininin gelişmesi ile yakından ilişkili olduğu görülecektir.³⁷ Kişisel verilerin insan hakkı olarak nitelendirilmesi ve bu bağlamdaki haklar vasıtasıyla bir koruma getirilmesi özellikle Kıta Avrupası’nda yaygın olarak benimsenen bir yaklaşımdır. Nazi tecrübelerinin tarihi önemi ile ilişkilendirilen ve 19’uncu ve 20’nci yüzyılda bireysel özgürlüklerin artması sonucu insanların hukukî vasıtalar ile korunması anlayışı, kişisel verilerin de insan

³⁵ Aksoy, *Medeni Hukuk Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, 65; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 57; Küzeci, *Kişisel Veri*, 67-68.

³⁶ Onur Baskın, *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 47.

³⁷ Küzeci, *Kişisel Veri*, 70; İbrahim Korkmaz, *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 89.

hakları kapsamında korunması doktrininin gelişmesinde önemli rol oynamıştır.³⁸

Belirtmek gerekir ki kişisel veriler mahiyeti itibariyle insan haklarının birçoğu ile yakından ilişki içerisindedirler.³⁹ Fakat kişisel veriler, ilk etapta özel hayatın gizliliği hakkı ile bağlantılı ele alınmıştır. Alman Federal Mahkemesi'nin 1983 tarihli meşhur *Nüfus Sayımı Kararı'ndan*⁴⁰ sonra kişisel verilere ilişkin değerlendirmeler, daha çok kişiye kendi kaderini tayin hakkı (self-determinasyon hakkı) bağlamına odaklanmıştır. Bu hak ile kişilere kendi bilgilerinin geleceğini belirleme imkânı tanınmıştır. Ayrıca kişisel veriler medeni hukuk anlamında kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmeye başlamıştır. Kişisel verilerin korunmasını gerek özel hayatın gizliliği hakkı ile değerlendiren görüş gerek de kendi kaderini tayin hakkına odaklanarak açıklayan görüş sağladıkları koruma ve karşılık geldikleri kapsam bakımından ekonomik hak değerlendirmelerinden daha isabetlidir.

1. Özel Hayat Kapsamında Değerlendirme

Kişisel verilerin özel hayata saygı hakkı ile ilişkilendirilerek korunması daha çok Avrupa'da yapılan düzenlemelerde karşımıza çıkmaktadır. Örneğin kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk uluslararası düzenleme olan Avrupa Konseyi'nin 95/46 sayılı Direktifi'nde korumanın amacının "özellikle kişilerin özel

³⁸ Bkz. yukarıda dn.13.

³⁹ İnsan hakları ile ilişkisinin değerlendirmeleri için bkz. Küzeci, *Kişisel Veri*, 69ff.

⁴⁰ BVerfGE 65, 1-Volkszählungsurteil. Kararın önemli noktalarının İngilizce çevirisi için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://freiheitsfoo.de/census-act/>. Bu karar aşağıda "Alman Federal Mahkemesi Nüfus Sayım Kararı" başlığı altında kapsamlı olarak incelenecektir.

hayat haklarının korunması” olduğu belirtilmiştir.⁴¹ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde ise kişisel verilerin korunması ayrı bir hak olarak değerlendirilmemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de kişisel verilere ilişkin ihlalleri AİHS m. 8’de düzenlenen özel hayata saygı başlığında değerlendirmektedir.⁴²

Özel hayatın gizliliği ile kişisel verilerin gizliliğinin bağlantısının kurulması ise ABD gibi kişisel verilere doğrudan koruma sağlamayan ülkelerde “bilgisel gizlilik” vasıtası ile sağlanmaya çalışılmıştır.⁴³ Bilgisel gizlilik ile ifade edilmek

⁴¹ “...respect their fundamental rights and freedoms, notably the right to privacy...” 95/46 sayılı Direktif m.2.

⁴² AİHS m.8: 1. “Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.” “The protection of personal data is of fundamental importance to a person’s enjoyment of his or her right to respect for private and family life, as guaranteed by Article 8 of the Convention. The domestic law must afford appropriate safeguards to prevent any such use of personal data as may be inconsistent with the guarantees of this Article.” (S. ve Marper / Birleşik Krallık, 4 Aralık 2008 tarihli Büyük Daire Kararı § 103), Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://hudoc.echr.coe.int/eng>. Benzer kararlar için bkz. Shimovolos / Rusya 21 Haziran 2011 tarihli 30194/09 başvuru numaralı karar; Gaskin / Birleşik Krallık, 7 Temmuz 1989 tarihli ve 10454/83 başvuru numaralı karar; Sõro/Estonya, 3 Eylül 2015 tarihli 22588/08 başvuru numaralı karar.

⁴³ Amerika’daki bir görüş, kişisel verilere ilişkin korumayı mülkiyet hakkı kapsamına almadan bilgilerin korunmaya elverişli bir şekilde veri ticaretinde akışını savunmaktadır. Bu görüş verilere sahip olma, transfer ve kullanma süreçlerinde kısıtlamaları kabul etmemektedir. Açıklamalar için bkz. Susan Rose-Ackeman, “Inalienability and the Theory of Property Rights,” *Columbia Law Review* 85, no. 5 (1985): 931, https://www.jstor.org/stable/1122458?seq=1#metadata_info_tab_contents; Schwartz, “Property, Privacy” 2057ff.

istenen, kişisel bilgilerin işlenmesi sürecindeki kontroldür.⁴⁴ Bu yaklaşım tarzı, yukarıda açıkladığımız mülkiyet hakkı görüşü ile yakından ilişkilidir. Bununla beraber mülkiyet hakkı görüşünün kişisel verilere insan hakları bağlamında değer atfetmeye başlamasının sonucu olarak bu yönde hukuki değerlendirmelerin yapıldığı görülebilir.

Bununla birlikte özel hayatın korunması ile yakın ilişkisine rağmen kişisel verilerin korunmasının ayrı bir alan olarak düzenlenmesi gerektiğini belirten görüşler de vardır.⁴⁵ Bu görüşlerin etkileri, AB Temel Haklar Şartı'nda "kişisel verilerin korunması hakkının" m.7'de düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkından ayrı olarak m.8'de düzenlenmesinde görülebilir.⁴⁶ Yine Türkiye'de anayasal bir hak olarak güvence altına alınan kişisel verilerin korunması hakkı her ne kadar özel hayatın gizliliği başlıklı m.20'de düzenlense de ayrı bir hak

⁴⁴ Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 239; Domingo R. Tan, "Personal Privacy in the Information Age: Comparison of Internet Data Protection Regulations in the United States and European Union," *Loyola of Los Angeles International and Comparative Law Journal* 21, no. 4 (August 1999): 664,

https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/loyint21&id=674&men_tab=srchresults.

⁴⁵ Küzeci, *Kişisel Veri*, 73; Akkurt, "Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği," 27; Murat Volkan Dülger, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (İstanbul: Hukuk Akademisi, 2019), 47; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 66.

⁴⁶ AB Temel Haklar Şartı m.7: "Herkes, özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşme özgürlüğüne saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. m.8:Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir. Bu veriler, adil bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmuş diğer meşru bir temele dayanarak tutulur. Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve bunları düzelttirme hakkına sahiptir. Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenir."

olarak değerlendirilmektedir.⁴⁷ Anayasa Mahkemesi kararları da kişisel verilerin korunmasının ayrı bir hak olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir.⁴⁸ Hollanda, Meksika, Yunanistan gibi diğer ülkelerdeki eğilim de kişisel verilerin korunmasının anayasalarda ayrı bir hak olarak düzenlenmesi şeklinde seyretmektedir.⁴⁹

Özel hayatın korunması hakkı ile kişisel verilerin korunması hakkı her ne kadar ortak bir zemini paylaşırsa da bu iki hakkın birbirlerine karşılık gelmediği yönünde görüşler de mevcuttur. Buna göre kişi hakkında yayınlanan herhangi bir yanlış bilgi özel hayatın ihlâlini oluşturmazken bu bilgi belirli veya belirlenebilir bir kişiye ait olduğu takdirde kişisel veri ihlâli oluşturacaktır.⁵⁰

⁴⁷ AY m.20 f.3: “Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” RG. 12/9/2010, S. 2709.

⁴⁸ “Özel hayata saygı hakkı Anayasa’nın 20. maddesinde koruma altına alınmıştır. Devlet, kişilerin özel ve aile hayatına keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin haksız saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında ise herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ayrıca düzenlenmiş ve güvence altına alınmıştır.” (Celal Oraj Altunörg Başvurusu, AYM, B. 2018/31036, 12/1/2021 § 25), Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/31036?KelimeAra%5B%5D=ki%C5%9Fisel+veri>.

⁴⁹ Hollanda Anayasası m. 10/f. 2-3; Meksika Anayasası m. 16; Portekiz Anayasası m. 35; Yunanistan m. 9A; İspanya Anayasası m. 18/f. 4. Örnekler için bkz. Küzeci, *Kişisel Veri*, 78; Akkurt, “Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği,” 27.

⁵⁰ Akkurt, “Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliği,” 240; “‘fişleme’ faaliyetlerinin de kişisel veri ihlâli oluşturduğunu bunun klasik anlamda özel hayat anlayışı bağlamında değerlendirilemeyeceğini belirtmek gerekir.” Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 66.

Öyleyse kişisel verilerin korunması hukuku ile korunma altına alınmaya çalışılan menfaat yalnızca özel hayata ilişkin bilgiler üzerindeki menfaat değildir. Bir başka ifade ile özel hayat kapsamına girmeyen, kamuya açıklanmış bilgiler de kişisel veri olarak bir değere sahiptir.⁵¹ Kişisel verilerin korunması hukukunun sağladığı koruma, özel hayata ilişkin menfaatin yanında kamuya açık bilgilere yönelik menfaatin de korunmasını sağlayarak tam bir korumayı amaçlamaktadır. Kamunun bilgisi dahilinde ve kamunun kullanımda olan verilerin de hala kişiliği yakından ilgilendirdiği eleştirileri kişisel verilerin mahiyetine ilişkin bir başka değerlendirmeye yol açmıştır.

2. Kendi Kaderini Tayin Hakkı (Self-Determinasyon) Kapsamında Değerlendirme

Özel hayata ilişkin görüş, kişisel verilerin kapsamını sınırlandırdığından bu durum farklı bir nitelendirme arayışına sebep olmuştur. Yukarıda açıkladığımız ekonomik hak yaklaşımlarının da hareket noktası olan kişiye verileri üzerinde iradî bir yetki vermeyi amaçlayan yaklaşımın da etkisi ile kişisel verilere dair değerlendirmeler farklılaşmıştır. Bu yaklaşım kendisini öncelikle Federal Alman Anayasa Mahkemesinin etkisi çok geniş olan “*Nüfus Sayım Kararı’nda*” göstermiştir.⁵² Bu

⁵¹ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 66. Kişisel verilerin korunmasını yaşam alanının üçlü ayrımı teorisi çerçevesinde değerlendiren bir görüş, kişinin ilgi alanlarını ortaya koyan arama kayıtları gibi bilgilerin gizlilik alanına dahil olmamasına ve kamuya ait alana ait olması halinde dahi kişisel veri korumasından yararlanacağını kabul etmektedir. Açıklamalar için bkz. Cansu Çakan, “Kişilik Hakkı Kapsamında Korunan Bir Değer Olarak Kişisel Veriler,” *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, no.2 (2013): 205.

⁵² Kararın detaylı incelemesi için aşağıda bkz. “Alman Federal Mahkemesi Nüfus Sayım Kararı” başlığı.

kararda en dikkat çeken husus, mahkemenin kişisel verilerin korunmasını kişilik hakkının bağımsız bir görünüşü olarak değerlendirmesidir.⁵³ Mahkeme, kişisel verileri kendi kaderini tayin etme hakkı bağlamında koruma altına almaktadır. Bu değerlendirme ile birlikte mahkeme, korunan menfaati medeni hukuk anlamında kişilik hakkı bağlamında kabul etmekte ancak kişilik hakkının bağımsız bir ifadesi olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu değerlendirme Alman Anayasası'nın birinci maddesinde düzenlenen insan onurunun korunması ve ikinci maddesinde düzenlenen kişiliğin korunmasına dayandırılmıştır. Bu noktadan hareketle de kişisel verilerin korunması kişilik hakkı kapsamında koruma altına alınmaya başlanmıştır.

Söz konusu kararda kişilik hakkı, anayasal anlamda kişilik hakkını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Bununla beraber doktrinde kişilik hakkı kapsamındaki değerlendirme daha genel olarak ele alınmıştır.⁵⁴ Demokratik bir toplumda kişinin kendi gelişim imkânlarını elde etmesi itibarıyla kişisel verilerin korunmasının kamusal yönünün belirtilmesi bakımından da bu yaklaşım önemlidir. Bununla beraber kişinin kaderini tayin hakkı bağlamında yapılacak değerlendirme, kişisel verilerin medeni hukuk açısından kişiliğin korunması çerçevesine alınmasını sağlamaktadır. Çünkü kişisel verilerin korunması, salt kişilik hakkının korunması ile sınırlandırılmadan, kendi bağımsız alanını yaratma kabiliyetine sahip kişisel bir varlığı ifade etmektedir. Nitekim Türk hukukunda genel kişiliği koruyan hükümlerin yanında ad üzerindeki hakkı koruyan TMK

⁵³ Gerrit Hornung ve Christop Schnabel, "Data Protection in Germany I: The Population Census Decision and the Right to Informational Self-Determination," *Computer Law & Security Review* 25, no.1 (2009): 86. <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2008.11.002>; Paul Schwartz, "American Right of Informational Self-Determination" 687.

⁵⁴ Hornung ve Schnabel, "Data Protection in Germany," 86.

m. 26⁵⁵, resim üzerindeki hakkı koruyan FSEK m.84⁵⁶ gibi diğer kişisel varlıkların korunmasının özel hükümlerde düzenlenmesi⁵⁷ kişisel veriler için de benzer bir kabulün yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca veri korumasına getirilecek özel düzenlemeler vasıtası ile özel hukuk anlamında korumanın pekiştirileceği bir gerçektir. Bu yaklaşım ile kişisel verilerin korunması hem kendi özel düzenlemeleri ile korunmakta bununla birlikte medeni hukukun kişiliğin korunması için getirilen düzenlemeler ile de koruma altına alınmaktadır. Bu yaklaşım, bütün görüşler içerisinde en geniş koruma zeminini ortaya koyan görüş olarak değerlendirilebilir.

Kişilerin kendi kaderlerini tayin etmeleri bağlamında kişilik hakkı değerlendirmesi ekonomik değer görüşünün kurmaya çalıştığı bireysel hâkimiyeti sağlaması bakımından da önemlidir. Bu görüş vasıtası ile veri sahibine kişisel verisine ne olacağına, işleme sürecine, saklanmasına veya silinmesine karar verme yetkisi, kendi kişiliğinin bir uzantısı olarak sunulmaktadır. Doğrudan bir ekonomik değer atfetme amacı taşımayan bu görüş, kişiliğin bir bütün olarak ele alınmasını sağladığından dolayı ekonomik değer yaklaşımının sunduğu hâkimiyetten

⁵⁵ TMK m. 26: “Adının kullanılması çekişmeli olan kişi, hakkının tespitini dava edebilir. Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddî zararının giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa maneî tazminat ödenmesini isteyebilir.”

⁵⁶ FSEK m.84: “Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarıyan bir alet üzerine tesbit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı işaretin, resmin veya sesin 3 üncü bir kişi tarafından aynı vasıttan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Tevacüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır. Eser mahiyetinde olmayan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tesbit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da bu madde hükmü uygulanır.”

⁵⁷ Mustafa Dural ve Tufan Öğüz, *Türk Özel Hukuku*, cilt II, *Kişiler Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015), 144.

daha yoğun ve kapsamlı bir hâkimiyeti veri sahibine vermektedir.

Yine kişilik haklarının özellikle de başlıca kişilik değerlerinden olan kişinin hayat alanını koruyan yönü dikkate alındığında özel hayat hakkının da bu kapsama dahil edilebileceğini belirtmemiz mümkündür. Öyle ki kişisel bir değer olarak kişinin hayat alanı özel hayatı da kapsayan daha geniş bir alanı ifade eder. Bununla birlikte kişilik hakkı diğer birçok insan hakkı ile kurduğu yakın dirsek teması neticesinde özel hayat görüşünün sağlamış olduğu imkânları ihtiva etmektedir.

Kanaatimizce kişisel verileri kendi kaderini tayin hakkı kapsamında değerlendirerek kişisel verileri kişilik hakkı şemsiyesi altına alan görüş, kişilik hakkına medeni hukuk kapsamında sunulan korumaları kişisel verilerin korunması alanına aktarması ve kişisel verilerin korunması hukukunun bağımsız bir düzenleme olarak kabul edilmesini sağladığından kişisel verilere en kapsamlı korumayı sağlar. Kişisel verilerin korunmasını hem anayasal bağlamda korunan kişilik hakkı ile yakından ilişkilendirmesi hem de kişilik hakkının korunmasının medeni hukukta kapsamlı bir şekilde ele alınması bu korumanın sağladığı alanı çok boyutlu hâle getirmektedir. Öyleyse kişisel verilerin korunmasını kişilik hakkının korunması çerçevesine giren ve koruma alanının temelini kişilik hakkı olmasında bulan bağımsız bir koruma olarak değerlendirmek yerinde olacaktır.

III. Yargı Kararlarında Kişisel Verilerin Değerlendirilmesi ve Korunması

Yukarıda yaptığımız açıklamalarda görüldüğü üzere kişisel verilerin korunması iktisadî hayatı, bireylerin özel hayatını, bunların kesişme noktasında kişilere sunulacak kontrol mekanizmasının belirlenmesi bakımından geçişli bir alanı ifade eder. Öyle ki bazı yargı kararlarında kavramlar diğer kavramlarla mündemiç bir yapıda kullanılabilen ve

korumanın sınırları buna bağlı olarak değişim gösterebilmektedir. Bu durum yargı kararlarında kavram kargaşasına da sebep olabilmektedir. Ayrıca kişilik hakkı, özel hayat, mahremiyet gibi kavramların geniş çerçeveleri ihlallerin belirlenmesinde yargı merciinin yaptığı nitelendirmeleri etkilemektedir. Bu sebeple bu kavramların sınırlarının yargı kararlarında iyi tanımlanması gerekirken literatür çalışmalarının da bu bağlamda belirli tasnifler kullanmaları faydalı olacaktır.⁵⁸

Bu bölümde yukarıda yapılan nitelendirme farklılıkları dikkate alınarak hem Kıta Avrupası'nın hem de Amerikan ekollerinin kişisel veri ihlallerine ilişkin değerlendirmelerinde hangi nitelendirmeye yakın durduklarına ilişkin karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılacaktır.

A. Alman Federal Mahkemesi Nüfus Sayımı Kararı⁵⁹

Almanya'da 1983 yılında Alman vatandaşlarının güncel nüfus bilgilerini toplamak üzere Nüfus Sayım Kanunu⁶⁰ kabul edildi. Alman nüfusunun coğrafi, ekonomik ve sosyal özellikler açısından dağılımını keşfetmeyi amaçlayan bu kanun sayesinde

⁵⁸ Bu tür doktrinsel ayrımların değerlendirmesi ABD kaynaklı çalışmalarda daha çok ortaya çıkmaktadır. Örneğin Schwartz, Amerika'da epey ses getiren *Roe v. Wade* davasında ileri sürülen gizlilik iddiasını karar verme gizliliği (decisional privacy) olarak değerlendirirken kişisel verilere atıf yapar. Schwartz, "Privacy," 2058. Ayrıca fiziksel gizlilik ayrımı için bkz. Ian Ayres ve Matthew Funk, "Marketing Privacy," *Yale Journal on Regulation* 20, no. 1 (Winter 2003): 96, https://heinonline.org/HOL/Page?men_tab=srchresults&handle=hein.journals/yjor20&id=102&size=2&collection=journals&terms=physical&termtype=phrase&set_as_cursor.

⁵⁹ (Volkszählungsgesetz 1983). Kararın önemli kısımlarının İngilizce çevirisi için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://freiheitsfoo.de/census-act/>. Ayrıca kararın detaylı bir değerlendirmesi için bkz. Elif Küzeci. "İstatistikî Birimler ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı." *İnsan Hakları Yıllığı*, no. 32, 2014, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1734107>.

⁶⁰ Volkszählungsgesetz, 1983.

Almanya hükümeti vatandaşlarının yaş, cinsiyet, medeni hal vb. birçok kişisel verisine ulaşma imkânı edinmiştir. Ancak kanunlaşma çalışmalarından sonra vatandaşlardan Alman Federal Mahkemesi'ne çok sayıda iptal başvurusu yapılmış ve kanun ülke bazında ciddi tepkilerle karşılaşmıştır. Federal Mahkeme, devletin nüfus sayımı için faaliyet yürütmesini Anayasa'ya uygun bulmuştur. Hükümetin veri toplamak amacıyla bu şekilde kanun çalışmaları yapmasının anayasal dayanağı olarak üstün kamusal yarar gösterilmiştir. Bununla birlikte Federal Mahkeme veri toplama faaliyeti ile üstün kamusal yarar arasındaki dengenin orantılılık ilkesine göre belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu değerlendirmelerden hareketle Alman Anayasası m.2'de "kişiliği geliştirme hakkı" bağlamında kişilerin kendi kişisel bilgileri üzerinde kendi kaderini tayin hakkı (*informational self-determination*) olduğunu belirten mahkeme, bu hakkın korunması için yeterli önlemlerin alınmadığını belirterek kanunu Anayasa'ya aykırı bulmuştur.

Alman Federal Mahkemesi'nin bu kararı, kişisel verilerin korunması bakımından dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.⁶¹ Öncelikle Federal Mahkeme, "bilgilerinin geleceğini belirleme hakkı" kavramı ile kişisel verilerin korunmasını anayasal anlamda genel kişilik hakkı olarak değerlendirmiştir. Mahkeme insan onuru ile bağlantılı bir değerlendirme yaparak kişisel verilerin korunmasının temelini genişletmiştir.⁶² Bununla birlikte Federal Mahkemenin kişilerin bilgilerinin geleceğini belirleme hakkı olarak kavramsallaştırdığı

⁶¹ Küzeci, "Bilginin Geleceğini Belirleme Hakkı," 55.

⁶² Federal Mahkeme'nin kararının dayandırdığı maddeler şunlardır: "Article 1/1: Human dignity shall be inviolable. To respect and protect it shall be the duty of all state authority. Article 2/1: Every person shall have the right to free development of his personality insofar as he does not violate the rights of others or offend against the constitutional order or the moral law. 2: Every person shall have the right to life and physical integrity. Freedom of the person shall be inviolable. These rights may be interfered with only pursuant to a law."

hak bakımından da sınırsız bir koruma kabul etmediğini belirtmek gerekir. Bu hakkın korunması bakımından üstün kamusal yararın gerektirdiği durumlarda orantılılığı sağlayan önlemlerin sağlanması şartıyla sınırlamanın mümkün olduğu kabul edilmiştir. Nitekim bu sınırlamanın genel kişilik haklarının korunmasına da uygun olduğu belirtilerek sınırlamaların yapılmasına imkân tanınmıştır. Yine ilgili kararın değerlendirmelerine göre devletlerin üstün kamusal yarara ilişkin değerlendirme yaparken insan hakları yaklaşımı ile bağdaşmayan hususlardan kaçınmaları, demokratik devletin gerekliliklerine uygun hareket etmeleri gerekmektedir.⁶³

İlgili karar, Kıta Avrupası'nda kişisel verilere yaklaşımın ana çerçevesini sunması bakımından önemlidir. İktisadî ve fonksiyonel yönlerinden ziyade insana ait olup bunun üzerindeki kontrol mekanizmasının kişilerin özgür iradelerine bırakılmasının altını çizen bu karar vasıtası ile kişisel veriler genel kişilik hakkının bir parçası olarak kabul edilmiştir.⁶⁴

B. Google Street View Davaları: İki Farklı Yaklaşım

Google 2007 yılında Street View uygulamasını duyurduğunda⁶⁵ birçok yerden gizlilik konusunda endişelerin ve itirazların oluşmasına sebep olmuştur. Bu durum ayrıca literatürde, özellikle özel hayatın korunması, kişilik haklarının zedelenmesi, kişisel verilerin toplanması gibi gizliliğe ilişkin

⁶³ Küzeci, "Bilginin Geleceğini Belirleme Hakkı," 59.

⁶⁴ Hornung ve Christop, "Data Protection in Germany," 86.

⁶⁵ İlgili Google duyurusu ve Street View uygulaması için detaylı bilgi için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, https://googlepress.blogspot.com/2007/05/google-announces-new-mapping_29.html.

birçok noktadan tartışmalara yol açmıştır.⁶⁶ Bununla birlikte mahkemelere bu konuda özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin usule uygun olmayan yollardan toplandığına ilişkin birçok başvuru da yapılmıştır. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız kişisel verilerin hukuki nitelendirilmesine ilişkin tutum farklılıkları, mahkemelerin gerekçelendirmelerinde ve vatandaşa tanıdıkları korumanın sınırının ve mahiyetinin belirlenmesinde önemli rol oynamıştır. Google Street View'in özel hayat ihlâli ile biri İsviçre biri Amerika'da açılmış iki davadaki kararlar, farklı yaklaşımların gerekçelendirmelerinin sunulması bakımından önemlidir.

Söz konusu davalardan Amerika'daki davada⁶⁷ Boring çifti, yüzme havuzları da dâhil olmak üzere konutlarının resimlerinin Google Street uygulamasında herhangi bir izin alınmadan kullanıldığı iddiası ile Google'a karşı tazminat davası açmışlardır. Çiftin iddiaları Google'ın arazilerine izinsiz bir şekilde girdiği⁶⁸, konutlarının bir kısmının kamuya açık bir

⁶⁶ Bu konuda örnek olarak bkz. Roger C. Geissler, "Private Eyes Watching You: Google Street View and the Right to an Inviolable Personality," *Hastings Law Journal* 63, no. 3 (2011-2012): 897-926, https://heinonline.org/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/hastlj63&div=26&start_page=897&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults. ve Lauren H. Rakower, "Blurred Line: Zooming in on Google Street View and the Global Right to Privacy," *Brooklyn Journal of International Law* 37, no. 1 (2011): 317-348, <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/bjil37&id=319&collection=journals&index>.

⁶⁷ İlgili davanın metni için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, https://www.wsgr.com/a/web/154/boring_v_google.pdf. Bu dava Google Street View uygulamasının oluşturduğu hukuka aykırılıkların değerlendirilmesi bakımından Amerika'da epey ses getirmiştir.

⁶⁸ Google'ın kullandığı teknolojide, araç üzerinde konumlandırılan kameralar ile geniş perspektifte çekim yapılması imkânı mevcuttur. Dolayısıyla doğrudan mülke tecavüz oluşmadan kişilerin özel yaşam alanlarından görüntüler alınabilmesi de mümkündür. Google Street View

şekilde yayınlandığı ve inzivaya izinsiz girişin (intrusion upon seclusion)⁶⁹ yapıldığı yönündedir. Google ise bu iddiaları, kullanıcılara uygun bulmadıkları resimlerin kaldırılmasını talep hakkı tanıdığını belirterek reddetmiştir. İlk derece mahkemesi bütün değerlendirmesini haksız fiilin şartlarının⁷⁰ oluşup oluşmadığı üzerinden yapmış ve bir zararın oluşmadığı gerekçesi ile davayı reddetmiştir. Boring çifti, davayı üst mahkemeye taşımış ancak yüksek mahkeme de zararın ispatlanamadığından hareketle haksız fiil iddialarını reddetmişse de araziye izinsiz girişin oluşturduğu özel hayata

uygulamasının teknolojisine ilişkin detaylı bilgiler için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.bbc.com/news/technology-41082920>.

⁶⁹ Çiftin iddialarının dayanağı Amerika hukuk sisteminde (eyaletten eyalete değişmekle birlikte) kabul edilen özel hayata saldırı (invasion to privacy) altında düzenlenen haksız fiilleri ifade etmektedir. Google Street View uygulaması ve oluşturduğu ihlaller Amerika'da bu iki husus üzerinden değerlendirilmektedir: Özel hayatın kamuya yayılması (publicity given to private life) ve inzivaya izinsiz giriş (intrusion upon seclusion). Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. Jordan E. Segall, "Google Street View: Walking the Line of Privacy - Intrusion upon Seclusion and Publicity Given to Private Facts in the Digital Age," *Pittsburgh Journal of Technology Law & Policy* 10 (2009-2010): [i]-32. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/pittjtlp10&div=8&g_sent=1&casa_token=&collection=journals; Kelly Culpepper Larkin, "The Google Earth Controversy," *Convergence* 2010 (2010): 1-6, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/convrg2010&div=3&g_sent=1&casa_token=&collection=journals.

⁷⁰ Türk doktrininde haksız fiilin şartları temek olarak şu unsurlardan oluşur: Hukuka aykırılık, fiil, zarar, kusur, zarar ve fiil arasında illiyet bağı. Açıklamalar için bkz. Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku*, cilt 2, *Genel Hükümler* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 12; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2012), 516; Haluk N. Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2015), 138.

tecavüzün varlığını kabul etmiştir. Bunun üzerine Google, Boring çiftine bir dolar tazminat ödemiştir.⁷¹

İsviçre Federal Mahkemesi'nin önüne gelen olayda⁷² ise İsviçre Federal Veri Koruma Kurumu'nun (Federal Data Protection and Information Commissioner) Google Street View uygulamasının sebep olabileceği gizlilik ihlallerini engellemesi için Google'dan bazı taleplerde bulunmasına rağmen Google bu istekleri reddetmiştir. İsviçre Federal Veri Koruma Kurumu Google'ın gereken tedbirleri alması amacıyla Google'a karşı saldırının önlenmesi davası açmış ve ilk derece mahkemesinde görülen davayı kazanmıştır. Bunun üzerine Google ilk derece mahkemesinin kararını temyiz etmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi Google Street View uygulamasının ihlâl oluşturup oluşturmayacağını birçok açıdan ele almıştır. Bunlardan en dikkat çekenini ise veri sahibinin rızası şartının aranması ve bu rıza sağlanmadan oluşacak ihlâl durumlarında İsviçre Medeni Kanunu'nun kişilik haklarını koruyan m.28'e göre tazminat talep edebileceği yönündedir. Federal Mahkeme, kararında rızanın sağlanamadığı durumlarda ancak üstün kamu yarar bulunduğu takdirde kişisel verilerin kullanılmasının hukuka uygun olduğunu belirtmiştir. Bu değerlendirmeler kişisel veri ihlâli için yapılan başvuruda medeni hukuk anlamında genel kişilik hakkı yaklaşımının benimsendiğinin göstergesidir. Zira

⁷¹ İlgili haber için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.yahoo.com/news/boring-family-gets-1-google-street-view-trespass.html#:~:text=A%20couple%20who%20sued%20Google,Google%20has%20agreed%20to%20pay.>

⁷² BGE 138 II 346, 31 Mayıs 2012. Kararın önemli kısımlarının İngilizce çevirisi için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, [https://www.edoeb.admin.ch/edoeb/en/home/data-protection/Internet_und_Computer/online-services/google-street-view/judgment-of-the-federal-supreme-court-on-google-street-view--dec.html.](https://www.edoeb.admin.ch/edoeb/en/home/data-protection/Internet_und_Computer/online-services/google-street-view/judgment-of-the-federal-supreme-court-on-google-street-view--dec.html)

mahkemenin dayandığı kişinin rızası, üstün kamu yararı gibi hukuka uygunluk sebepleri İsviçre Veri Koruma Kanunu'nda⁷³ düzenlenmiş olmakla beraber mahkemenin dayanağını oluşturduğu nokta kişilik hakkı ihlâlinin varlığıdır.⁷⁴ Mahkeme bu değerlendirmesini medeni kanun hükümlerine dayandırarak gerekçelendirmektedir.

Amerika'daki karar ile İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararlarındaki değerlendirmelerin farklılığı dikkat çekicidir. Öncelikle İsviçre'de kişilerin verilerine ilişkin koruma bir idari kurum vasıtası ile güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Bu durum yukarıda belirttiğimiz kişisel verilerin insanî bir değer olarak korunmasının Avrupa'da yaygın bir kabul haline gelmesinin yansımasıdır. İsviçre'deki olayda devlet, kişilik değeri olarak kişisel verilerine yönelik hakkını korumak için faaliyette bulunmaktadır. Bir başka ifade ile kişisel verilere yönelik idarî eylem ile bir koruma sağlanmaya çalışılmaktadır. Bir diğer yansıması ise Devlet, kişilerin fotoğraflarının, konutlarının resminin yayınlanmasında rızanın alınmasını, tam bilgilendirmenin yapılmasını veya üstün bir kamu yararının mevcudiyetinin varlığı gibi hususları veri işleyen tarafa yüklemekte, kişilerin "kişisel verilerinin korunması hakkını" koşulsuz bir korumaya tabi tutmaktadır. Ayrıca rızanın başlıca hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmesi, yukarıda bahsettiğimiz kişilerin kendi kaderini tayin hakkına ilişkin olarak Alman Federal Mahkemesi'nin verdiği karara yakınlığını göstermektedir. Ancak Amerika'daki örnek olayda bireyler,

⁷³ İsviçre Veri Koruma Kanunu (Federal Act on Data Protection) Madde 13:
"A breach of privacy is unlawful unless it is justified by the consent of the injured party, by an overriding private or public interest or by law."

⁷⁴ İsviçre Medeni Kanunu Madde 28: 1-Any person whose personality rights are unlawfully infringed may petition the court for protection against all those causing the infringement. 2-An infringement is unlawful unless it is justified by the consent of the person whose rights are infringed or by an overriding private or public interest or by law.

kişisel verilerine ve özel hayatlarına ilişkin yapılan ihlâli kendileri tespit ederek tazminat talebinde bulunmuşlardır. Hukuka aykırılığı tespit eden tarafın söz konusu haksız müdahaleler neticesinde uğradığı zararı ispat etmesi de gerekmektedir. Amerikan Mahkemesinin yaklaşımında Google'ın faaliyetleri sonucu oluşabilecek ihlâller bakımından idari kurumların tedbirleri söz konusu değildir. Buradan hareketle kişisel verilerin korunmasına ilişkin yaklaşımlarında temel insani değeri koruma amacıyla gelişmiş bir hukuki korumanın olmadığını belirtebiliriz. Haksız fiil hukuku çerçevesinde değerlendirme yapan mahkeme, ihlâlâ uğradığını iddia eden tarafın zararını ispatlayamadığından sadece tazminatın şartları bakımından bir değerlendirme yapmıştır. İsviçre Federal Mahkemesi'nin kararına benzer bir rıza varlığını araştırma veya kişiye tanınan özel bir değer ihlâlinin öncelikli varsayılması gibi durumlar, Amerika'daki Mahkeme tarafından değerlendirilmemiş; Google'ın yaptığı faaliyetin hukuka uygun olduğunu öncelikli olarak kabul etmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi değerlendirmesini medeni hukuk çerçevesinde kişilik hakkına dayandırdığı için üstün kamusal yarar, kişinin rızası gibi belirli hukuka uygunluk sebepleri oluşmadığından yapılan müdahaleyi hukuka aykırı olarak değerlendirmiştir. Bu bakımdan özellikle kararda İsviçre Medeni Kanunu'nda düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerine atıf yapılması önemlidir. Nitekim üstün kamu yararı ve ilgilinin rızası İsviçre Kişisel Veri Koruma Kanunu'nda da düzenleme altına alınmış olmasına rağmen Federal Mahkeme İsviçre Medeni Kanunu'na dayanarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Temelde iki kararın farklılığı, İsviçre uygulamasında kişisel verilere ilişkin müdahalelerde medeni hukuk çerçevesinde bir kişilik hakkı varlığının kabul edilmesi noktasında göstermektedir.

Yukarıda yaptığımız açıklamalar ışığında Amerika'daki serbest piyasa düşüncesinin⁷⁵ ve kişilerin kendi kişisel verilerine ilişkin korumaya yönelik idari eylem gerekliliğinin yansımalarının Boring vs. Google kararında örtülü olsa da var olduğunu belirtebiliriz. Bu karar Google Street View uygulamasının oluşturabileceği ihlaller çerçevesinde Amerikan doktrininde de tartışmalara sebep olmuştur. Özellikle uygulama açısından da haksız fiil şartlarının ispatlanmasına ilişkin değerlendirmeler bakımından doktrinsel tartışmaları doğurmuştur.⁷⁶ Aynı şekilde İsviçre Veri Koruma Kurulu'nun ortaya herhangi bir ihlâl çıkmasını beklemeksizin vatandaşların verilerini korumak adına adım atması da Avrupa sistemlerinde, ihlâlin öncelikli olarak hukuka aykırı olduğu değerlendirme yaklaşımının yansımasıdır. Bu değerlendirme, temelini kişisel verilerin kişilik hakkının korunması çerçevesine alınmasında bulmaktadır.

IV. Kişisel Verilerin Korunması ve Kişilik Hakkının Korunmasının İlişkisi

Kişilik hakkının Türk Medeni Kanunu'nda tanımlanmasına yer verilmemiştir. Yine kaynak İsviçre Medeni Kanunu da kişilik hakkının doğrudan bir tanımlanmasını yapmamış, iki kanunda da kişiliğin korunması genel bir çerçeve olarak düzenlenmiştir. İsviçre Medeni Kanunu'nda m.27 ve m.28'de⁷⁷; Türk Medeni

⁷⁵ Buna ilişkin açıklamalar için bkz. yukarıda "Ekonomik Değer Yaklaşımı".

⁷⁶ Davaya ilişkin değerlendirmeler için bkz. Rakower, "Blurred Line," 332-333; Geissler, "Private Eyes Watching You" 905-908; Segall, "Google Street View" 2; Larkin, "The Google Earth,".

⁷⁷ İsviçre Medeni Kanunu m.27: "1-No person may, wholly or in part, renounce his or her legal capacity or his or her capacity to act. 2-No person may surrender his or her freedom or restrict the use of it to a degree which violates the law or public morals." m.28: "1-Any person whose personality rights are unlawfully infringed may petition the court for protection against all those causing the infringement. 2-

Kanunu'nda ise m.24 ve 25'te kişiliğin korunması hüküm altına alınmıştır. Kişiliğe bağlı bütün değerlerin kişilik hakkı oluşturduğunu iddia eden görüşler vardır.⁷⁸ Bunun yanında kişilik hakkını kişinin hak süjesi olarak tanınmayı ve itibar görmeyi içeren menfaat ve yetkileri⁷⁹ olarak veya kişinin toplum içindeki saygınlığın korunması ve kişiliğin serbestçe geliştirilme imkânı⁸⁰ gibi farklı tanımlamalar da mevcuttur. Kişilik hakkının sınırlarını ve kapsamına giren hakların tek tek belirlenmesi söz konusu olmadığı için⁸¹ genel bir kişilik hakkının varlığını kabul ederek kişisel değerlerin ve kişisel varlıkların bu hakkın farklı tezahürleri olarak değerlendirmek isabetli olacaktır.⁸² Kişilik hakkının hukuki işlemler içinde korunmasının sınırları TMK m.23 ve TBK m.27'de belirlenmiştir. Bunun yanında kişilik hakkına yapılan hukuka aykırı saldırılara karşı korunması TMK m.24 ve m.25 ile TBK m.58'de hüküm altına alınmıştır.⁸³

An infringement is unlawful unless it is justified by the consent of the person whose rights are infringed or by an overriding private or public interest or by law."

- ⁷⁸ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2012), 158; Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler* (İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2007), 69; Rona Serozan, *Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017), 454; Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk* (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2020), 85.
- ⁷⁹ Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku*, cilt 1, *Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku* (İstanbul: Beta Basım, 2015), 341.
- ⁸⁰ Dural ve Öğüz, "Kişiler Hukuku," 100; Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 66.
- ⁸¹ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medeni Hukuku*, 343; Mehmet Ayan ve Nurşen Ayan, *Kişiler Hukuku* (Konya: Mimoza Yayıncılık, 2015), 72; Ahmet Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2019), 296.
- ⁸² Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, 101; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, 66; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, 298.
- ⁸³ Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, 145; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, 66-67; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Türk Medeni Hukuku*, 350; Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, 86; Kılıçoğlu, *Medeni Hukuk*, 340; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, 94-95.

Kişisel verilerin kimliği belirli veya belirlenebilir kişiye ait her türlü bilgiyi ifade ettiğini yukarıda belirtmiştik. Kişisel verilerin korunması hem uluslararası alanda hem de Türk mevzuatında son elli yıldır ciddi bir gelişme kaydetmiş, bununla ilgili mevzuat düzenlemeleri hız kazanmıştır. Türk hukukunda kişisel verilerin korunmasına ilişkin yapılan düzenlemelerin başında 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile kişisel verilerin korunmasının anayasal güvence altına alınması gelmektedir. Yine 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da kişisel verileri ihlâlin suç oluşturduğu düzenlemeler (TCK m. 135, m. 136, m. 138, m. 140) mevcuttur.⁸⁴ Ayrıca Türkiye, uluslararası alanda yapılan düzenlemeleri de takip etmiş ve 108 No'lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'ni⁸⁵ ilk imzalayan ülkelerden biri olmuştur. Türk mevzuatında kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanunlaşma çalışmaları 2000'li yıllarda başlamış, bu çalışmalar neticesini 2016 yılında yürürlüğe giren 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile göstermiştir.

Kişisel veri koruması, kişilik hakkı şemsiyesinin altında ancak kişilik hakkının bağımsız bir uzantısı olduğundan bu alanda yapılan ulusal düzenlemelere ayrıca ihtiyaç olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bu anlamda KVKK, TMK'da kişilik hakkına getirilen korumadan daha kapsamlı bir koruma

⁸⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135. maddesinde, kişisel verilerin kaydedilmesi, 136. Maddesinde, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, 138. maddesinde, verileri yok etmeme fiilleri suç olarak düzenlenmiştir. Ayrıca Kanunun 140. maddesinde bu suçlarla ilgili olarak tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararası-ve-Ulusal-Duzenlemeler>.

⁸⁵ RG'de yayımlanarak iç hukuka dahil edilme tarihi: 17 Mart 2016. İlgili metin için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/03/20160317-2.pdf>.

sağlaması ve kişisel verilerin korunduğu özel bir alan oluşturulması bakımından büyük önem arz etmektedir. Belirtmek gerekir ki KVKK düzenlemesinden önce gerek Anayasa gerek de TMK'da kişiliği koruyucu hükümlere başvurularak kişisel verilere ilişkin korumanın sağlanması mümkündür.⁸⁶ Ancak KVKK'nın yürürlüğe girmesi ile kişisel verilerin işleme şartlarını, kişisel verilerin işlenmesinde temel hak ve özgürlüklerin korunması ve kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esaslar da düzenleme altına alınmış ve bu konudaki kanun boşluğu da giderilmiştir.⁸⁷

A. Hukuka Uygunluk Nedenleri

Kişilik hakkına müdahale oluşturan durumların aynı zamanda TBK anlamında haksız fiil olduğu kabul edilmektedir.⁸⁸ Fakat bu tür durumlarda TBK m. 49 vd. hükümlerine başvurmadan önce kişilik haklarına saldırı için koruma hükümleri olan TMK m. 24, 25 ve bu maddeleri tamamlayıcı nitelikteki TBK m. 58'in uygulanması gerekmektedir.⁸⁹ TMK m. 24/f. 2'deki düzenlemeye göre kişilik hakkına yönelik saldırılar kural olarak hukuka aykırıdır. Maddede sayılan hukuka uygunluk sebeplerinin bulunmadığı durumlarda kişilik hakkına yapılan saldırının hukuka aykırı sayılması esasında KVKK'daki düzenleme ile de paralellik arz

⁸⁶ Hayrunnisa Özdemir, *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009), 77.

⁸⁷ KVKK m.1: "Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir. Aşıkoğlu, *Büyük Veri*, 107; Dülger, *Kişisel Veriler*, 73.

⁸⁸ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 148.

⁸⁹ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, 110.

etmektedir. Öyle ki hukuka aykırılığın kural olması⁹⁰ kişisel verileri işleme faaliyetleri⁹¹ için de geçerlidir. Kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygun hale gelmesi kişilik haklarına yapılan müdahaleler gibi kanunda öngörülen hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı ile mümkündür. Ancak kişisel verilerin korunmasında hukuka uygunluk sebeplerinin KVKK'da ayrı olarak düzenlenmiş olması, TMK m. 24'teki genel nitelikteki hukuka uygunluk sebeplerini dikkate almamıza engeldir.⁹² Öyleyse kişilik hakkına sağlanan koruma ile kişisel verilere ilişkin özel mevzuatın karşılıklı çerçevelerinin belirlenmesi önemlidir.

1. KVKK'da Temel Hukuka Uygunluk Nedeni: Rıza

Türk Medeni Kanunu'nun 24. maddesinin 2. fıkrasında, kişilik hakkına yapılan saldırıların kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızasının sağlanması halinde hukuka uygun hale

⁹⁰ Salih Polater, "Kişisel Verilerin Reklam Amaçlı İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri" *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 1 (2019): 6, <https://dergipark.org.tr/en/pub/kvkd/issue/45759/552135>; Nafiye Yücedağ, "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler," *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, no. 1 (2019): 48, <https://dergipark.org.tr/en/pub/kvkd/issue/45759/566993>. Bu husus ayrıca KVKK gerekçesinde de kural olarak belirlenmiştir.

⁹¹ KVKK m.3 b. e' de kişisel verilerin işlenmesi deyimini "*kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem*" şeklinde tanımlanmıştır.

⁹² Nafiye Yücedağ, "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Uygulama Alanı Ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri," *İÜHFİM LXXV*, no. 2 (2017): 771, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647>.

geleceği düzenlenmiştir. Yine KVKK'da da hem genel nitelikli hem de özel nitelikli kişisel verilerin⁹³ işlenmesi şartlarında karşımıza çıkan ilk husus ilgilinin açık rızasıdır. Açık rıza KVKK m. 3'te "*Belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*" olarak tanımlanmıştır. İki kanunda belirtilen rızanın da hukuka ve ahlaka uygun olması ve rızayı veren kişinin üzerinde tasarruf edebileceği bir durum hakkında olması gerekir.⁹⁴ Örneğin kişinin özel hayatına dair paylaşımların yapılmasına ilişkin vereceği rıza ancak hukuka ve ahlaka uygun olduğu takdirde geçerlidir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında aranan rıza, kişilik hakkının korunması maksatlı aranan rızadan bazı noktalarda farklılaşmaktadır. TMK m. 24 kapsamında rıza açık olarak verilebileceği gibi müdahaleye ses çıkarmayarak örtülü olarak da verilebilir.⁹⁵ KVKK ise verilecek rızanın açık olmasını ve belirli konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayalı ve özgür irade ile verilmiş olma şartlarını taşımasını m. 3 ile hüküm altına almıştır. Başka bir ifade ile KVKK kapsamında aranan rızanın "olumlu bir irade beyanı" şeklinde açıklanması gerekmektedir.⁹⁶

⁹³ Özel nitelikli veriler KVKK'da özel bir korumayı gerektiren, nitelikleri itibarıyla daha hassas olan verileri ifade etmektedir. m.6'da sayılan özel veriler şunlardır: "*Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.*"

⁹⁴ Şaban Kayıhan ve Mustafa Ünlütepe, *Medeni Hukuk Bilgisi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017): 98; Zafer Zeytin ve Ömer Ergün, *Türk Medeni Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020): 93. Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 90.

⁹⁵ Ayan, *Kişiler Hukuku*, 118.

⁹⁶ KVK Kurum Rehberi, *Açık Rıza* (Ankara: KVKK Yayınları, 2018), 3, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/66b2e9c4-223a-4230-b745-568f096fd7de.pdf>.

İki kanunda aranan rızanın da özgür irade ile verilmesi gerekmektedir. Her ne kadar TMK bunu açık bir şekilde düzenlemese de özgür irade ile verilmeyen rıza sonucu yapılan müdahale hukuka aykırı olacaktır. KVKK'da bu durumun özellikle altının çizilmesinin sebebi kişisel verilerin işlenmesinde kendine has özel koruma alanı oluşturulması gerekliliğidir. Örneğin bir hizmetin sunulmasının ön şartı olarak ilgiliden rıza istenmesi hukuka uygun değildir.⁹⁷ Kişisel verilere ilişkin kararlar bir kişilik değeri uzantısı olduğundan kişilerin kendi verilerine ne olacağına ilişkin karar vermede bu şekilde bir şartın varlığı, iradi bir zorunluluk teşkil eder. Bir başka ifadeyle kişisel verilerin korunması kendi kaderini tayin etme hakkı çerçevesinde ele alındığında, bu şekilde bir şart bu hakkı kısıtlayıcı bir unsur olarak değerlendirilir.

Bununla birlikte KVKK açık rızanın bir diğer şartı olarak rızanın bilgilendirmeye dayalı verilmesini aramıştır. TMK kapsamındaki aydınlatılmış onama dayalı rıza şartı⁹⁸ doktrinde özellikle tıbbî müdahaleler bağlamında ele alınmıştır.⁹⁹ Fakat kişisel verilere dair işlemlerde bu rızanın her zaman bilgilendirmeye dayalı olması şarttır. Bu durum ayrıca KVKK m. 10'da düzenlenen veri sorumlusunun aydınlatma

⁹⁷ KVK Kurum Rehberi, *Açık Rıza*, 6; Çakan, "Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Veriler," 207.

⁹⁸ Aydınlatılmış onama dayalı rıza şartında yapılacak müdahaleye ilişkin bilgilendirmenin yapılması verilecek rıza bakımından bir geçerlilik şartı teşkil etmektedir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 108;

⁹⁹ Serap Helvacı, *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2001), 107-108; Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 108; Zeytin ve Ergün, *Medeni Hukuk*, 93.

yükümlülüğünün¹⁰⁰ ve m. 11’de¹⁰¹ ilgili kişiye tanınan veri işleme süreciyle ilgili bilgi isteme hakkının yansımalarıdır.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun aradığı açık rıza belirli bir konuya ilişkin olmalıdır. Bu husus kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan amaçla sınırlılık ilkesi ile yakından ilişkilidir. Öyle ki KVKK m. 4 ç bendi, kişisel verilerin işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma kuralını getirmektedir. Aynı maddenin d bendinde kişisel verilerin sadece belirli amaç için gereken süre boyunca muhafaza edilebileceklerini belirtmektedir.¹⁰² Öyleyse kişisel verilere ilişkin işlemlerin sadece belirlenen amaç kapsamında kullanılması ilkesi ile bağlantılı olarak ilgili kişiden rıza alınırken

¹⁰⁰ Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ’in 4. maddesi KVKK m.10 ile paralel olarak bu yükümlülüğün yerine getirilmesi için asgari şu hususların varlığını aramıştır: “a) Veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, b) Kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, c) Kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılacağı, ç) Kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, d) İlgili kişinin Kanununun 11 inci maddesinde sayılan diğer hakları” RG, 10.03.2018, S. 30356, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-5.htm>.

¹⁰¹ İlgilinin haklarını düzenleyen m. 11 şu şekildedir: “(1) Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili; a) Kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, b) Kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, c) Kişisel verilerin işleme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, ç) Yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, d) Kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini isteme, e) 7 nci maddede öngörülen şartlar çerçevesinde kişisel verilerin silinmesini veya yok edilmesini isteme, f) (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan işlemlerin, kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, g) İşlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, ğ) Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme, haklarına sahiptir.”

¹⁰² Ayrıca aynı maddenin c bendinde belirli, açık ve meşru olması gerektiği de hüküm altına alınmıştır.

bu durumun sınırlarının açık bir şekilde gösterilmesi gerekir. Bu husus ise yine m.11’de ilgiliye tanınan kişisel verilerin işlenmesi amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme hakkı ile de yakından ilişkilidir. Örneğin Google, Facebook gibi hizmet sağlayıcılarının “*güvenlik ve daha iyi hizmet*” amaçlarının açık ve meşru bir sınır teşkil edeceği şüphelidir.¹⁰³ Ayrıca veri sorumlusunun verinin işlenme amaçlarının değişmesi durumunda veri sahibini bilgilendirme ve değişen amaç için ayrıca bir rıza sağlama yükümlülüğü de vardır.¹⁰⁴ Örneğin yurtiçinde kullanılan bir verinin yurtiçinde hangi amaçlarla kullanıldığının açıklanması gibi veriler yurtdışına aktarılacaksa hem bu konuda hem de yurtdışına aktarma amacının açıkça veri sahibine bildirilmesi gerekmektedir.

Türk Medeni Kanunu ve KVKK kapsamında bir hukuka uygunluk sebebi olarak aranan iki rıza arasındaki ilişkide dikkat çeken KVKK kapsamındaki rızanın açık olması ve belirli şartları sağlaması zorunluluğudur. Bu durumun önemi, özellikle veri sorumlusuna, bilgilendirmeyi yapmak, rızayı sağlamış olmak gibi hususların kanun tarafından yükümlülük olarak getirilmesidir. Kişisel verilerin korunması, bu anlamda her ne kadar kişilik hakkının korunması çerçevesi ile paralel değerlendirilebilse de kendi sınırlarını daha dar çizen bir alanı ifade etmektedir.

2. Kanunun Verdiği Yetki

Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak gerçekleştirilen müdahaleler, kişilik hakkı veya kişisel verilerin korunması bakımından ihlal teşkil etmez. Kanunun vermiş olduğu yetki, söz konusu müdahale bakımından bir hukuka uygunluk sebebi teşkil eder. Kanunun verdiği yetkinin hukuka uygunluk sebebi olduğu hem TMK m. 24/f. 2’de hem de KVKK m. 5/f. 2 b.a’da

¹⁰³ Çakan, “Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Veri,” 207.

¹⁰⁴ KVK Kurum Rehberi, *Açık Rıza*, 6.

açıkça düzenleme altına alınmıştır. Yine kanunun verdiği yetki ile yapılan müdahaleler TBK m. 63/f.1’de de genel nitelikte hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmiştir. Ancak kanuni yetkisini kullanan kişi, bu yetkinin sınırını aşmamalıdır. Kanunun sunmuş olduğu yetkinin sınırını ise dürüstlük kuralı olarak oluşturmaktadır. Dürüstlük kuralı, kişisel verilerin korunması bakımından da isabetli bir sınırdır.¹⁰⁵ KVKK m. 28’de düzenlenen, ilgili kanunun uygulama alanı bulmayacağı istisna durumlar, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kanunun verdiği yetkinin hukuka uygunluk sebebine örnektir. Kişinin kendi verisini alenileştirmesi durumu böyledir. İlgili kişi tarafından alenileştirilen verilerin işlenmesi hukuka uygundur; kişisel veri ihlâlinden bahsedilemeyecektir. Yine m. 28/f.1 b.d’de düzenlenen “*kişisel verilerin kovuşturma, yargılama veya infaz işlemlerine ilişkin olarak yargı makamları veya infaz mercileri tarafından işlenmesi*” durumuna örnek olarak Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 5. maddesinde gözaltına alınan kişilerin açık rızası olmaksızın parmak izi verisinin işlenebilmesi verilebilir.¹⁰⁶ Resmi kurumların, kendi faaliyet alanlarına giren hususlarda vatandaşların verilerini işlemeleri de kanunun verdiği yetki kapsamına girer. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün mahkûmların rızalarını olmaksızın verilerini işlemesi buna örnektir.¹⁰⁷ Meşru müdafaa, ıztırrar hali, bir görevin ifası veya bir hakkın kullanılmasını da Türk Borçlar Kanunu kapsamında kanunun verdiği yetki kapsamında değerlendiren bir görüş de mevcuttur.¹⁰⁸

Kanunun verdiği yetkinin özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi bakımından her zaman hukuka uygunluk sebebi oluşturmadığını özellikle belirtmek gerekir. Öyle ki KVKK m.

¹⁰⁵ Ayan ve Ayan, *Kişiler Hukuku*, 118.

¹⁰⁶ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 167.

¹⁰⁷ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 167.

¹⁰⁸ Özdemir, *Kişisel Verilerin Korunması*, 181.

6/f.3'te sağlık ve cinsel hayata ilişkin verilerin işlenmesi bakımından verilen kanuni yetki yeterli değildir. Kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi ile sınırlı bir amacın bulunması ilgili verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk sebebi teşkil eder.¹⁰⁹

3. KVKK'daki Diğer Hukuka Uygunluk Sebepleri

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yukarıda belirttiğimiz hukuka uygunluk sebeplerine ek bazı hukuka uygunluk sebepleri daha düzenlemiştir. İlgili kanunun 5. maddesinde fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukukî geçerlilik tanınmayan kişinin, kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olduğu durumlarda rıza sağlanamamış olmasına karşın yapılacak veri işleme faaliyeti hukuka uygun olacaktır. Ayrıca bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olmak koşuluyla sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olduğu hâller ile veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olduğu hâllerde hukuka uygunluk sebebi vardır. Yine KVKK m. 5'teki düzenlemelere göre bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için ve veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlemenin zorunlu

¹⁰⁹ Madde hükmü ayrıca sağlık ve cinsel verileri kimin işleyeceğine de ilişkin birtakım sınırlamalar getirmiştir. Bu tür verileri sadece sır saklama yükümlülüğü altında bulunan veya yetkili kurum veya kuruluşlar söz konusu amaçların varlığı halinde işleyebilirler. Ayrıca maddenin son fıkrasına göre söz konusu istisnalar söz konusu olsa dahi Kurul'un belirlediği önlemlere uyulması gerekmektedir. Bu önlemler için bkz. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180307-7.pdf>.

olduğu hallerde de veri işleme faaliyeti hukuka uygundur. Son olarak ilgili kişinin kendisine ait verileri alenîleştirilmiş olduğu durumlarda da hukuka uygunluk sebebi mevcuttur.

Bu hukuka uygunluk sebeplerinden bazıları yine TMK m. 24'te düzenlenen bir diğer hukuka uygunluk sebebi "üstün nitelikte özel veya kamusal yarar" çerçevesinde değerlendirilebilir. Sözleşmenin tarafları için veya veri sorumlusunun hukukî sorumluluğunu yerine getirebilmesi için kişisel verilerin işlenmesinin zorunlu olması bu bağlamda değerlendirilebilir. İşverenin çalışanına maaş ödeyebilmesi için, banka hesap numarasını, sosyal sigorta numarasını veya bakmakla yükümlü olduğu kişileri belirlemesi gibi hususlarda verilerini işleme buna örnek olarak gösterilebilir.¹¹⁰ Burada ikincil mevzuat kaynaklı kanunî yükümlülükten bahsedilebileceği¹¹¹ gibi çalışanın özel menfaatinin verilerinin korunmasının önüne geçtiğinden bir kişilik hakkı ihlâli oluşturmadığı söylenebilir. Yine bir hakkın tesisi için verilerin işlenmesinin zorunlu olması hâlleri de bu bağlamda değerlendirilebilecek hukuka uygunluk sebeplerindedir. Burada sayılan hukuka uygunluk sebepleri ayrıca kanunun verdiği yetki bağlamında değerlendirilmesi de mümkündür.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 5. maddenin son fıkrasında düzenlenen veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlemenin zorunlu olması durumu kişilik hakkı bağlamında ayrıca değerlendirilmelidir. Çünkü burada veri sorumlusunun veriyi işleyebilmesi için sınır, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek olarak çizilmiştir. Bu durum, işleme faaliyetinin ilgili kişi üzerinde oluşturacağı ihlâl

¹¹⁰ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (Ankara: 2016): 9, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss117.pdf>.

¹¹¹ Yücedağ, "Hukuka Uygunluk Sebepleri," 778.

ile veri sorumlusunun meşru menfaati arasında bir denge sağlanmasını ihtiyacını ortaya koymaktadır.¹¹² Bu hukuka uygunluk sebebinin bir kişilik hakkı ihlâli oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi için verinin niteliği, veri işleme yöntemi, veri sahibinin oluşan etkiyi en aza indirmek için önlem alıp almadığı gibi hususların değerlendirilmesi gerekir.¹¹³

B. Koruma Yolları Bakımından

KVKK yürürlüğe girmeden önce özel hukuk alanında kişisel verilerin korunmasına ilişkin doğrudan bir düzenleme mevcut değildi. Bununla birlikte kişisel verilerin işlenmesinde hukuka aykırılığın bulunduğu hallerde genel hükümlere başvurabileceği kabul ediliyordu.¹¹⁴ KVKK'nın yürürlüğe girmesi ile kişisel verileri ihlal edilen kişilerin başvurabileceği hukuki imkânlar değerlendirildiğinde mevcut düzen ile tutarlı bir kanunî sistematığın olduğu söylenebilir. Gerçekten kişisel verileri ihlâl edilenlerin KVKK'da sunulan koruma imkânlarının yanında genel hükümlere göre tazminat talep etmeleri de mümkündür (KVKK m. 14/f. 3).¹¹⁵ Ancak KVKK'nın sağlamış olduğu koruma mekanizmaları ile genel hükümlerde sağlanan koruma arasındaki ilişkinin tespit edilmesi gerekir. Zira

¹¹² Aşkoğlu, *Büyük Veri*, 135; Yücedağ, "Hukuka Uygunluk Sebepleri," 784; Baskın, *Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Veri*, 124.

¹¹³ Yücedağ, "Hukuka Uygunluk Sebepleri," 784-785.

¹¹⁴ Özdemir, *Kişisel Verilerin Korunması*, 95. Bahsi geçen koruma temelde TMK ve TBK'daki ihlal durumları için kabul edilmiştir. Kişisel verilerin korunması genel hükümlerde dayanaklarını sözleşme öncesi sorumluluk, sözleşmeye aykırılık, haksız fiil vb. borç kaynaklarında bulmuştur. Bu hususta kapsamlı açıklamalar için bkz. Özdemir, *Kişisel Verilerin Korunması*, 95ff; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 79ff. Bununla birlikte özel hukukun diğer alanlarında kişisel verilerin korunmasının dayanağı için bkz. Küzeci, *Kişisel Veriler*, 377ff.

¹¹⁵ Bu hüküm ile tazminat hakkı düzenlenmiş olmakla beraber bu hükme dayanarak önleme, durdurma ve tespit davalarının açılabilmesi kabul edilmelidir. Çakan, "Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Veriler", 204.

KVKK'nın sağlamış olduğu koruma, TMK'nın sağlamış olduğu korumaya dayanıyor olsa da veri sahibi ile veri sorumlusu arasındaki ilişkiye öncelik tanınması bakımından özellik arz etmektedir.

1. Genel Koruma Hükümleri

Türk Medeni Kanunu 25. madde, kişilik hakkı ihlâl edilenlerin açabileceği davaları düzenlemektedir. Kişilik hakkının ihlâli durumunda, m. 25/f.1'de düzenlenen önleme, durdurma, tespit davaları açılabilir ve bu davalar ile birlikte hukuka aykırılığın üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayınlanması talep edilebilir. Bununla birlikte kişilik hakkı ihlâllerinde kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimse, kusur şartına bağlı olarak m. 25/f. 3'te düzenlenen maddî ve manevî tazminat istemlerinde bulunabilecek; söz konusu hukuka aykırılık dolayısıyla elde edilen kazancın vekâletsiz iş görme hükümlerine göre iadesini de talep edebilecektir. Kişisel verilerin işlenmesi ile elde edilmiş bir kazanç varsa vekâletsiz iş görme hükümlerine göre iade istenecekken kişisel verilere yapılan saldırıların meydana getirdiği malvarlığı azalmaları için maddî; kişide oluşturduğu acı, elem ve ızdırap içinse manevî tazminat istenecektir.¹¹⁶ TMK hükümleri yanında TBK m. 58'de haksız fiilin kişilik hakkını zedelemesi halinde manevî tazminata hükmedilebileceği veya tazminat yerine başka bir giderimin de karara bağlanabileceği düzenlenmiştir. Yine TBK m. 58/f. 2'ye göre saldırının kınanması ve yayınlanmasına ilişkin kararın verilebilmesi de mümkündür. TBK m. 58, kişilik hakkına yapılan saldırıların aynı zamanda bir haksız fiil teşkil etmesi nedeniyle

¹¹⁶ Özdemir, *Kişisel Verilerin Korunması*, 205; Afra Ece Kaya, "Kişilik Hakkı Olarak Kişisel Veriler ve Yeni Kişisel Verilerin Korunması Kanunu," *Terazi Hukuk Dergisi* 12, no. 125 (2017): 79.

önemlidir.¹¹⁷ Kişilik hakkına yapılan saldırılarda genel hükümler kapsamında talepte bulunmak sözleşme dışı ilişkiler için söz konusu olmakla birlikte sözleşme içi ihlâl hâllerinde de söz konusu olabilir.¹¹⁸

2. KVKK'da Belirtilen Koruma Hükümleri

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda düzenlenen koruma yolları ise kişilik hakkı saldırılarına karşı koruma bakımından daha çeşitlidir. Kişisel veri koruma hukukunda veri sahibine KVKK m. 11'de tanınan haklar, hem ihlâlin oluşmasını engellemesi hem de olası bir ihlâle karşı öncelikli koruma alanını sağlaması bakımından önemlidir. KVKK m. 11'de tanınan haklar, ilgili kişinin doğrudan veri sorumlusuna başvurarak kullanacağı haklardır. Özellikle KVKK m. 11/b. 'de, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinde oluşacak zararlar bakımından veri sahibine, veri sorumlusuna doğrudan başvurarak zararını tazmin edebilme imkânı sağlanmıştır. Belirtmek gerekir ki bu fıkrada düzenlenen koruma, kişisel veri hukukuna özgü bir korumayı ifade eder. Çünkü genel hükümlerin sağladığı korumadan farklı olarak veri sorumlusundan doğrudan talep imkânı sağlanmıştır.

Doktrindeki bir görüşe göre, veri sahibinin veri sorumlusuna başvurarak zararını tazmin edebilmesini amaçlayan bu hüküm, zarar, tazminat miktarının belirlenmesi gibi hususları veri sorumlusuna bıraktığı için isabetli bulunmamaktadır. Bu görüşe göre veri sahiplerinin tazminat talebinde bulunabilmek için dava açmaları gerekmektedir.¹¹⁹

¹¹⁷ Kemal Atasoy, "Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası," *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22, no. 3 (2016): 274.

¹¹⁸ Özdemir, *Kişisel Verilerin Korunması*, 191.

¹¹⁹ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 199.

Ancak açılan davada hangi hükümlere başvurulacağına ilişkin ortak bir görüş bulunmamaktadır. İşlenen kişisel verilerin güvenliğinin sağlanması için gerekli kontrol ve özenin sağlanıp sağlanmadığı bakımından kusur sorumluluğu söz konusu olduğunu ve veri sorumlusunun kusurlu olmadığını ispat ederek sorumluluktan kurtulacağını belirten görüşler vardır.¹²⁰ Ancak görüşümüz, genel hükümlere göre tazminat hakkının ayrı olarak KVKK m. 14/f.3'te düzenlendiği, KVKK m. 11'de herhangi bir şartın belirtilmediği ve kişisel veri koruma hukukunun daha geniş bir koruma sağlamayı amaçladığı göz önüne alındığında, veri sorumlusunun bu madde bağlamındaki sorumluluğunun kusursuz sorumluluk olduğu yönündedir.¹²¹ Ayrıca bu tazminat talebinin KVKK m. 28'de düzenlenen istisnalar kapsamında bulunmadığını da belirtmek gerekir. Veri sahibi, KVKK m. 11'de sahip olduğu hakların yanında KVKK m. 13¹²² ile veri sorumlusuna, KVKK m. 14 ile de Kişisel Verilerin Korunması Kurulu'na başvuru hakkına sahiptir. Veri sahibi, herhangi bir kişisel veri ihlâli durumunda bu hususa ilişkin taleplerini veri sorumlusuna iletebilecektir; veri sorumlusu bu başvuruları en kısa sürede ve ücretsiz olarak sonuçlandırma

¹²⁰ Özdemir, *Kişisel Verilerin Korunması*, 215; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 182; Çiğdem Ayözger, *Kişisel Verilerin Korunması* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016), 222.

¹²¹ Başalp, *Kişisel Veriler*, 66.

¹²² Veri sorumlusuna başvuruyu düzenleyen KVKK m.13 şu şekildedir: (1) İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir.(2) Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır. Ancak, işlemin ayrıca bir maliyeti gerektirmesi hâlinde, Kurulca belirlenen tarifedeki ücret alınabilir. (3) Veri sorumlusu talebi kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder ve cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir. Başvuruda yer alan talebin kabul edilmesi hâlinde veri sorumlusunca gereği yerine getirilir. Başvurunun veri sorumlusunun hatasından kaynaklanması hâlinde alınan ücret ilgiliye iade edilir.

sorumluluğu altındadır (KVKK m. 13/f.2). Bu başvuru yapılırken uyulacak usul ve esaslar için Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ yayınlanmıştır.¹²³

Kişisel Verilerin Korunması Kurulu'na şikâyetle bulunulması hakkı da kişisel verilerin korunması için KVKK'da getirilmiş özel bir koruma hükmüdür (KVKK m. 14/ f. 1). Bu düzenlemeye göre *“Başvurunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi hâllerinde; ilgili kişi, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve her hâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurula şikâyetle bulunabilir.”* Ancak veri sahibinin Kurul'a şikâyet hakkından faydalanabilmesi için öncelikle KVKK m. 13'te öngörülen veri sorumlusuna başvuru yolunu tüketmesi gerekir (KVKK m. 14/f. 2). Kurul'a şikâyetle bulunma hakkı, uygulama bakımından özellikli bir önem taşır. Nitekim, veri sorumlusuna başvurarak zararını tazmin ettirme hakkına sahip olan (KVKK m. 11/b.ğ) veri sahibinin bu talebi boşa çıkmış olabilir; bu durumlarda Kurul'a yapılan şikâyetle birlikte kişilik hakkı saldırıya uğrayan veri sahipleri, veri sorumlularına karşı ayrı bir tazminat davası ile zararlarının giderilmesini talep edebileceklerdir. Genel hükümlere göre tazminat talep imkânı KVKK m. 14/ f. 3'te *“Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.”* şeklinde ifade edilmiştir. Genel hükümlere göre tazminat talep edilebilmesi için kişisel verilerin ihlaline ilişkin durumun kişilik hakkı ihlali de oluşturması gerekir. Ancak KVKK m. 14/f. 3'e dayanarak tazminat davasının açılabilmesi için KVKK m.13'te öngörülen veri sorumlusuna başvuru veya KVKK m. 14/f. 1'de öngörülen Kurul'a şikâyet haklarının kullanılıp tüketilmesi şart değildir. Genel hükümlere

¹²³ Söz konusu tebliğ için bkz. Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/03/20180310-6.htm>.

göre tazminat talebinin şartlarının oluşması halinde veri sorumlusunun hukuki statüsüne göre adli veya idari yargı yoluna başvurulabilmesi mümkündür.¹²⁴ Bir başka ifade ile kişisel verileri ihlâl edilenler, veri sorumlusuna başvurmaksızın doğrudan kişiliği koruyan hükümler çerçevesinde maddi veya manevi tazminat talebinde bulunabileceklerdir. KVKK m. 14/f. 3'te tanınan bu imkân sonucu TMK hükümleri ile KVKK'da düzenlenen zararların giderimi hükümlerinin birbirleriyle yarıştığı söylenebilir.

Bununla birlikte KVKK m. 14/f. 3'ün tanıdığı diğer bir imkân ise kişisel veri ihlâli durumunda kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimselerin TMK m. 25'te düzenlenen kişilik hakkını koruyucu diğer davaları açabilmeleridir. TMK m. 25'te düzenlenen koruyucu davalardan önleme davası, kişisel verilerin korunması bakımından önleyici bir rol oynamakla beraber bu alan içerisinde sınırlı bir uygulama alanı bulmaktadır. Fakat kişilik hakkının korunması bakımından koruyucu davalardan tespit davası ve durdurma davası KVKK'da karşılığını bulan, kişisel verilerin korunması için uygulama alanı olan davalardır. Gerçekten KVKK m. 11/b. a, b, c ve ç bentlerinde ilgiliye tanınan kişisel verilerinin işleme sürecine ilişkin bilgi edinme hakkı, tespit yapılması yolunu kolaylaştırmakta ve uygulamada da tespit davası açmaya nispeten daha çok tercih edilmektedir.¹²⁵ Yine KVKK m.11/b. d, e, f ve g bentlerinde, verilerin yanlış veya eksik işlenmesi halinde düzeltme talep etme; m. 7'de, şartlar kapsamında verilerin silinmesini veya yok edilmesini talep etme ve kişinin kendi aleyhine çıkacak durumlara itiraz etme imkânı

¹²⁴ KVKK gerekçesi, 56, Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu>.

¹²⁵ Baskın, *Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Veri* 129; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 196.

tanınmıştır. Bu madde hükümleri TMK m. 25/f. 2’de düzenlenen durdurma davası açmak yerine veri sorumlusuna başvurmak suretiyle daha kolay bir yol sunmaktadır.¹²⁶ Bununla birlikte KVKK m. 15/f. 7’de telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve açıkça hukuka aykırılığın bulunduğu hallerde Kurul’un verilerin işlenmesini veya yurtdışına aktarılmasını durdurma kararı verebilme imkânı düzenlenmiştir. KVKK m. 15’te¹²⁷ Kurul’a, şikâyet üzerine veya re’sen böyle bir incelemede bulunma ve karar verme yetkisinin verilmesi, idari makamların kişisel verilerin korunması bağlamında faaliyetlerde bulunduğunu gösterir. Nitekim bu durum da ülkemizde, kişisel verilerin kişilik varlığı değeri olarak korunduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.¹²⁸

¹²⁶ Baskın, *Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Veri*, 130; Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 194.

¹²⁷ Kurulun şikâyet üzerine veya resen yapacağı incelemeni usul ve esasları KVKK m.15’te düzenlenmiştir: Madde 15: (1) Kurul, şikâyet üzerine veya ihlal iddiasını öğrenmesi durumunda resen, görev alanına giren konularda gerekli incelemeyi yapar. (2) 1/11/1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanununun 6 ncı maddesinde belirtilen şartları taşımayan ihbar veya şikâyetler incelemeye alınmaz. (3) Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler hariç; veri sorumlusu, Kurulun, inceleme konusuyla ilgili istemiş olduğu bilgi ve belgeleri on beş gün içinde göndermek ve gerektiğinde yerinde inceleme yapılmasına imkân sağlamak zorundadır. (4) Şikâyet üzerine Kurul, talebi inceleyerek ilgililere bir cevap verir. Şikâyet tarihinden itibaren altmış gün içinde cevap verilmezse talep reddedilmiş sayılır. (5) Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin varlığının anlaşılması hâlinde Kurul, tespit ettiği hukuka aykırılıkların veri sorumlusu tarafından giderilmesine karar vererek ilgililere tebliğ eder. Bu karar, tebliğden itibaren gecikmeksizin ve en geç otuz gün içinde yerine getirilir. (6) Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin yaygın olduğunun tespit edilmesi hâlinde Kurul, bu konuda ilke kararı alır ve bu kararı yayımlar. Kurul, ilke kararı almadan önce ihtiyaç duyması hâlinde, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de alabilir. (7) Kurul, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve açıkça hukuka aykırılık olması hâlinde, veri işlenmesinin veya verinin yurt dışına aktarılmasının durdurulmasına karar verebilir.

¹²⁸ Taştan, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Veri*, 194-195.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu bağlamındaki korumanın erişilebilir ve çeşitli olmasının yanında doğrudan veri sahibine başvurmanın oluşturabileceği bazı tehlikeleri de barındırdığını belirtmek gerekir. Nitekim yukarıda KVKK m.11 b.ğ'de belirtildiği üzere veri sorumlusunun, veri ihlallerine ilişkin kendisine yapılan başvuruları yanıtsız bırakması veya yeterli cevap vermemesi durumu söz konusu olabilir. KVKK m.15'te Kurul'a tanınan idari denetim ve kontrol mekanizması da ayrıca önem taşımaktadır. Bu husus, kişisel verilere ilişkin korumaların çerçevesini genişletmektedir.

SONUÇ

Ülkelerin istihbarat faaliyetleri başta olmak üzere vatandaşlarının verilerine ulaşarak politika çalışmalarını şekillendirmesi yeni bir olgu değildir. Bununla birlikte piyasanın enformasyonel boyut kazandığı çağımızda sadece ülkeler bakımından değil, piyasa aktörleri bakımından da değer kazanmaya başlayan veriler, günümüzde iktisadî değerleri ile daha çok dikkat çekmeye başlamışlardır. Ancak veriler üzerinde meydana gelen bu ekonomik pazar, temelde kişilerin insan olmaktan kaynaklı sahip oldukları değerlerin bir uzantısı olarak kişisel verilere anlam yüklememizin önüne geçmez; aksine kişisel verilerin korunma mekanizmalarının çerçevesini genişletmemizi gerektirir.

Kişisel verilerin korunmasının belirlenmesi, kişisel verilere atfedilen nitelik ile bağlantılı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nitelik belirlemede de ülkelerin "piyasa ekonomisi ile insan hakkı" dengesinde sosyolojik olarak tercihleri etkili olmaktadır. Liberal ekonominin başlıca ayağı olan Amerikan hukuk sistemi kişisel verilerin korunmasını özel düzenlemeler vasıtası ile değil; piyasa içerisinde gelişen bir yapıda, bireylere büyük bir özerklik sunarak sağlamaya çalışmaktadır. Bununla birlikte Avrupa, bu yaklaşımdan ziyade toplumsal tehditlere karşı kişisel verileri korunması gereken bir kişisel değer olarak değerlendirmektedir.

Bu anlamda insan onuru gibi noktalarla yakın dirsek temasından ötürü kişisel verileri genel kişilik hakkı çerçevesinde değerlendirmektedir. Bu durum yargı kararlarında daha açık ve net ortaya çıkmakta hatta kişisel verilerin korunması için ana çerçeve ve hukuki nitelendirme mahkemeler tarafından belirlenmektedir. Özellikle Almanya'nın Nüfus Sayım Kararında kişisel verilere ayrı bir kişilik hakkı olarak yaklaşması, kişisel verilere ilişkin değerlendirmelerin sınırlarının çizilmesi adına önemli bir adım sağlamış ve kişisel verilere bu bağlamda koruma sunulmasının ana hareket noktasını belirlemiştir.

Türk hukukunda kişisel veri koruması son on yılda önemli gelişmeler göstermiştir. Bu koruma, Avrupa'ya yakın bir şekilde kişisel verileri kişilik hakkı çerçevesinde değerlendirmenin temelinde gelişmiştir. 2016 yılında yürürlüğe giren ve kişisel verilerin korunması adına hukukumuzda atılan en büyük adımlardan biri olan Kişisel Verilerin Korunması Kanuna da kişisel verilerin korunması çerçevesini medeni hukuk bağlamında kişilik hakkının korunmasına dayandırmıştır. Kişisel verilere ilişkin müdahalelerin, kişilik hakkına yapılan müdahaleler benzeri hukuka aykırılık önceliğinde değerlendirilmesi bunun örneğini teşkil etmektedir. Zira KVKK bağlamında düzenlenen hukuka uygunluk sebepleri TMK'da kişilik haklarına müdahaleleri hukuka uygun hale getiren rıza, kanunun verdiği yetki, üstün kamusal veya özel yarar sebepleri ile paralellik arz etmektedir. Ayrıca KVKK'nın kişisel verilerin korunması için getirdiği düzenlemeler, TMK'da düzenlenen kişiliği koruyucu hükümlerden geniş bir zeminde ve bu hükümleri destekler nitelikte kaleme alınmıştır. Bununla birlikte KVKK, kişisel veri hukuku kapsamında korumanın sağlanamadığı durumlar açısından genel hükümlere başvurulabileceğini düzenlemiştir. Her ne kadar kişisel veri koruma hukukunun sağladığı koruma daha geniş bir anlam ifade etse de kişisel veri koruması dayanağını kişilik hakkının korunmasında bulunduğu için medeni hukuk bağlamında genel hükümlere başvurulması her zaman mümkün olabilecektir.

Nitekim kişisel veriler özünde kişisel bir varlık olarak değerlendirilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Çift kör hakem.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek aldığını belirtmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Etik Kurul Onayı: Yazar, etik kurul onayının gerekmediğini belirtmiştir.

Peer Review: Double peer-reviewed.

Financial Support: The author has not declared whether this work has received any financial support.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Ethics Committee Approval: The author stated that ethics committee approval is not required.

KAYNAKÇA

- Akipek, Jale, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş. *Türk Medeni Hukuku. Cilt 1, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku*. İstanbul: Beta Basım, 2015.
- Akkurt, Sinan Sami. "Kişisel Veri Kavramının Hukukî Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış." *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 2, no. 1 (2020): 20-32. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kvkd/issue/55487/726372>.
- Aksoy, Hüseyin Can. *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Çakmak Yayınevi, 2010.
- Aksoy, Hüseyin Can. "The Right to Personality and Its Different Manifestations as the Core of Personal Data." *Ankara Law Review* 5, no. 2 (2008): 235-249. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/42809/16911.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Atasoy, Kemal. "Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22, no. 3 (2016): 269-301.
- Aşıkoğlu, Şehriban İpek. *Avrupa Birliği, Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.
- Ayan, Mehmet ve Nurşen Ayan. *Kişiler Hukuku*. Konya: Mimoza Yayıncılık, 2015.
- Ayres, Ian ve Matthew Funk. "Marketing Privacy." *Yale Journal on Regulation* 20, no. 1 (2003): 77-138. https://heinonline.org/HOL/Page?men_tab=srchresults&handle=hein.journals/yjor20&id=102&size=2&collection=journals&terms=physical&termtype=phrase&set_as_cursor.
- Ayözger, Çiğdem. *Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2016.

- Baskın, Onur. *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Başalp, Nilgün. *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2004.
- Bergkamp, Lucas. "Eu Data Protection Policy: The Privacy Fallacy: Adverse Effects of Europe's Data Protection Policy in an Information-Driven Economy." *Computer Law & Security Review* 18, no. 1 (2002): 31-47. <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0267364902001061?token=3568C52355A47EE0EF0058BE7E5052D831E48A9328DB9256E098C69867325B5E6C2ADBA7DA955EC1351A0F9EDD0EF31E&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210501194203>.
- Bartow, Ann. "Our Date, Ourselves: Privacy, Propertization and Gender." *University of San Francisco Law Review*, 34 (1999): 633-704. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/usflr34&div=30&g_sent=1&casa_token.
- Bibas, Steven A. "A Contractual Approach to Data Privacy." *Harvard Journal of Law & Public Policy* 17, no. 2 (1994): 591. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hjlp17&div=40&g_sent=1&casa_token. 591-611.
- Çakan, Cansu. "Kişilik Hakkı Kapsamında Korunan Bir Değer Olarak Kişisel Veriler." *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, no. 2 (2013): 187-202.
- Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Türk Özel Hukuku*. Cilt II, *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015.
- Dülger, Murat Volkan. *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. İstanbul: Hukuk Akademisi, 2019.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2012.
- Geissler, Roger C. "Private Eyes Watching You: Google Street View and the Right to an Inviolable Personality." *Hastings*

Law Journal 63, no. 3 (2011): 897-926.
https://heinonline.org/HOL/Page?public=true&handle=hein.journals/hastlj63&div=26&start_page=897&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults.

Hatemi, Hüseyin. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.

Helvacı, Serap. *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2001.

Helvacı, Serap. *Gerçek Kişiler*. İstanbul: Arıkan Yayıncılık, 2007.

Helvacı, Serap ve Fulya Erlüle. *Medeni Hukuk*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2020.

Hornung, Gerrit ve Christoph Schanabel. "Data Protection in Germany I: The Population Census Decision and the Right to Informational Self-Determination." *Computer Law & Security Review* 25, no. 1 (2009): 84-88.
<https://doi.org/10.1016/j.clsr.2008.11.002>.

Karlıdağ, Serpil. "Ekonomi Politik Açısından Kişisel Verilerin Korunması." *Amme İdaresi Dergisi* 47, no. 1 (2013): 127-152.
<https://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=6e4524c2-8590-4b76-aaf3-f18eb9512aa7%40sessionmgr102>.

Kaya, Afra Ece. "Kişilik Hakkı Olarak Kişisel Veriler ve Yeni Kişisel Verilerin Korunması Kanunu." *Terazi Hukuk Dergisi* 12, no. 125 (2017): 67-80.

Kayıhan, Şaban ve Mustafa Ünlütepe. *Medeni Hukuk Bilgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Kılıçoğlu, Ahmet M. *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.

Kılıçoğlu, Ahmet M. *Medeni Hukuk*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. Ankara: KVKK Yayınları, 2018. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021.

<https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/7d5b0a2f-e0ea-41e0-bf0b-bc9e43dfb57a.pdf>.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. *Açık Rıza*. Ankara: KVKK Yayınları, 2018.

Korkmaz, İbrahim. *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019

Küzeci, Elif. *Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2018.

Küzeci, Elif. "İstatistikî Birimler Ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı." *İnsan Hakları Yıllığı* 32, (2014): 1-23. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1734107>.

Larkin, Kelly Culpepper. "The Google Earth Controversy." *Convergence* 2010 (2010): 1-6. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/convr2010&div=3&g_sent=1&casa_token=&collection=journals.

Laudan, Kenneth C. "Markets and Privacy." *Communication of ACM* 39, no. 9 (1996): 92-104. <https://dl.acm.org/doi/pdf/10.1145/234215.234476>.

Lessig, Lawrence. "Privacy As Property." *Social Research: An International Quarterly* 69, no. 1 (2006): 247-269. <https://www.proquest.com/docview/209668947?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>.

Nadedza, Purtova. "Property in Personal Data: A European Perspective on the Instrumentalist Theory of Propertisation." *European Journal of Legal Stud.* 2, no. 3 (2008): 193-208. https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/ejls2&id=750&men_tab=srchresults.

Nomer, Hâluk Nami. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2015.

- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016.
- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2012.
- Oğuzman, Kemal ve Turgut Öz. *Borçlar Hukuku*. Cilt 2, Genel Hükümler. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Özdemir, Hayrunnisa. *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009.
- Polater, Salih. "Kişisel Verilerin Reklam Amaçlı İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri." *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 1, no. 1 (2019): 1-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kvkd/issue/45759/552135>.
- Prins, Corien. "When Personal Data, Behavior and Virtual Identities Become a Commodity: Would a Property Rights Approach Matter." *A Journal of Law, Technology and Society* 3, no. 4 (2006): 270-280. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/scrip3&div=32&g_sent=1&casa_token.
- Prins, Corien, "Property and Privacy: European Perspectives and the Commodification of our Identity." *Information Law Series* 16, (2006): 223-257. <https://www.recht.nl/doc/10.Prins.pdf>.
- Rakower, Lauren H. "Blurred Line: Zooming in on Google Street View and the Global Right to Privacy." *Brooklyn Journal of International Law* 37, no. 1 (2011): 317-348. <https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/bjil37&id=319&collection=journals&index>.
- Rempell, Scott. "Privacy, Personal Data and Subject Access Rights in the European Data Directive and Implementing Uk Statute: Durant V. Financial Services Authority as a Paradigm of Data Protection Nuances and Emerging Dilemmas." *Florida Journal of International Law* 18, no. 3 (2006): 807-842.

https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/fjil18&id=821&men_tab=srchresults.

Rose-Ackeman, Susan. "Inalienability and the Theory of Property Rights." *Columbia Law Review* 85, no. 5 (1985): 931-969.

https://www.jstor.org/stable/1122458?seq=1#metadata_info_tab_contents.

Serozan, Rona. *Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2017.

Samuelson, Pamela. "Privacy As Intellectual Property?." *Stanford Law Review* (2000): 1125-73. Erişim tarihi: Temmuz 1, 2021. <https://www.jstor.org/stable/pdf/1229511.pdf>.

Schwartz, Paul M. "The Computer in German and American Constitutional Law: Towards an American Right of Informational Self-Determination." *The American Journal of Comparative Law* 37, no. 4 (1989): 675-701. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hlr117&div=91&g_sent=1&casa_token=&collection=journals.

Segall, Jordan E. "Google Street View: Walking the Line of Privacy-Intrusion Upon Seclusion and Publicity Given to Private Facts in the Digital Age." *Pittsburgh Journal of Technology Law & Policy* 10, (2009): i-32. https://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/pittjtlp10&div=8&g_sent=1&casa_token=&collection=journals.

Sholtz, Paul. "Transaction Costs and the Social Cost of Online Privacy." *First Monday* 6, no. 5 (2001). <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/download/859/768?inline=1>.

Sirmen, Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2017.

Tan, Domingo R. "Personal Privacy in the Information Age: Comparison of Internet Data Protection Regulations in the

United States and European Union." *Loyola of LA International & Comparative Law Journal* 21, no. 4 (1999): 661-684.

https://heinonline.org/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/loyint21&id=674&men_tab=srchresults.

Taştan, Furkan Güven. *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Tekinalp, Ünal. *Fikrî Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2012.

Yücedağ, Nafiye. "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler." *Kişisel Verileri Koruma Dergisi* 1, no. 1 (2019): 47-63. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kvkd/issue/45759/566993>.

Yücedağ, Nafiye. "Medeni Hukuk Açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Uygulama Alanı Ve Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri." *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 75, no. 2 (2017): 765-90. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/470647>.

Zeytin, Zafer ve Ömer Ergün. *Türk Medeni Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.